

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVII

CELOVEC, PETEK, 16. APRIL 1982

ŠTEV. 15 (2066)

OB DOGODKIH PRED ŠTIRIDESETIMI LETI:

Proti smrtni obsodbi smo se odločili za življenje

Dva nageljna simbolizirata dogodke pred štiridesetimi leti, ki jim velja predvsem tudi nedeljska spominska slovesnost: pri enemu je steblo nalomljeno in je cvet upognjen navzdol — nacistično nasilje je pomenilo za koroške Slovence trpljenje, preganjanje in smrtno obsodbo; pri drugemu je steblo pokončno, neupognjeno — proti smrtni obsodbi smo se koroški Slovenci odločili za življenje ter se vključili v oboroženi boj proti nacizmu.

V znamenju tega dvojnega simbola se v teh dneh še posebno živo spominjamo dogodkov, ki so se pred štiridesetimi leti zgnili nad naše ljudstvo. Kajti tedanji dogodki so usodno posegli v življenje našega človeka ter ga temeljito preobrazili.

Aprilski dnevi leta 1942 bodo ostali črni dnevi naše narodne zgodovine. Tedaj se je začelo genocidno „reševanje“ koroškega manjšinskega vprašanja. Začelo se je množično preganjanje koroških Slovencev, zločin, za

katerega so se po ohranjenih dokumentih in zlasti po pričevanjih zadnjega koroškega gauleiterja Rainerja ter glavnega nosilca protislovenskega nasilja Maier-Kaibitscha pripravljali že leta in desetletja prej. Glavno delo pri tem je opravil Kärntner Heimatdienst oz. njegov naslednik Kärntner Heimatbund, ki je „osvobojenim Korošcem“ že nekaj dni po plebiscitu leta 1920 programatično napovedal, da se hoče znebiti vseh tistih, „ki so skrunili sveti mir naše dežele“: „Z njimi se ne bomo nikdar pomirili, temveč bomo le obračunali, gladko, čisto obračunali in nato pretrgali z njimi vsako vez...“.

S tem obračunavanjem so začeli, čim je v Avstriji zavladal nacizem, ki je v smislu blazne rasistične politike ustvaril tudi pravne in tehnične pogoje za iztrebljenje koroških Slovencev. Prvi veliki val je bil izveden v aprilskih dneh leta 1942 in pozneje so sledile še izselitve manjših skupin ali posameznih družin. Glavnega, ki naj bi zadel kar 50.000 prebivalcev južne Koroške, pa nacisti niso več zmogli — vojna sreča se je obrnila proti njim na bojiščih širom Evrope in predvsem tudi doma na koroških tleh je nasilje rodilo odpor, ki se je razplamtel v oborožen boj, v katerem smo koroški Slovenci doprinesli časten prispevek k zmagi nad nacifašizmom.

Skoraj 300 naših družin z okoli 1300 osebami je bilo pregnanih z domače zemlje; slovenski duhovniki so bili večinoma premeščeni v nemške kraje; številni rojaki so šli skozi gestapovske zapore in koncentracijska taborišča; več kot sto slovenskih anti-fašistov je bilo postavljenih pred tribunal zloglasnega Freisslerja in 13 izmed njih obsojenih na smrt ter obglavljenih; nacistična morilska roka je posegla v družine v Bačah, v Svecih, v številnih krajih Podjune in zlasti v Podpeci, kjer je bil še na pragu svobode storjen gnusni zločin nad Peršmanovo družino; na 40 pokopališčih širom južne Koroške so pokopani padli partizanski borci; naše narodne, kulturne in gospodarske organizacije so bile razpuščene in celotno



1942 - Štiridesetletnica - 1982
pregnanstva in upora
V a b i l o
na
SPOMINSKO SLOVESNOST
v nedeljo 18. aprila 1982 s pričetkom ob 14.30 uri v Domu glasbe v Celovcu.

Od 11. ure dopoldne bo v prostoru pred veliko dvorano na ogled
razstava slik in dokumentov
O PREGNANSTVU IN UPORU KOROŠKIH SLOVENCEV ki jo je pripravil Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu.

Z udeležbo na prireditvi bomo izpričali zvestobo vsebini in pomenu dogodkov, ki so pred štiridesetimi leti usodno posegli v življenje našega naroda.

Na sporedu govori, recitacije in nastop pevskih zborov.

Pripravljalni odbor

1942 — ŠTIRIDESETLETNICA PREGNANSTVA IN UPORA — 1982



Ob 40. obletnici preganjanja koroških Slovencev in vključitve v protifašistični upor

vabimo na

otvoritev stalne razstave dokumentov

O DOGODKIH V OBDOBJU NARODNOOSVOBODILNE BORBE V ŽELEZNI KAPLI IN OKOLICI

Prireditve v obnovljeni Peršmanovi domačiji kot pomembnem spomeniškem objektu tega obdobja bo v nedeljo 25. aprila 1982 ob 14. uri na kraju zločina nad Peršmanovo družino v Podpeci nad Železno Kaplo.

Zveza koroških partizanov

JUŽNA KOROŠKA KARTA NASILNE IZSELITVE DELA SLOVENSKEGA PREBIVALSTVA V APRILU LETA 1942



Manjkajo gospodarski kadri s srednjo izobrazbo

Potreba po dvojezičnih kadrih je brez dvoma dana

Mednarodni forumi in organizacije, ki se bavijo s svetovnimi gospodarskimi problemi, menijo, da bo moral vsak v svojem življenju najmanj enkrat menjati svoj poklic. Današnji čas zahteva torej človeka, ki se zna takoj prilagoditi spremenjenim razmeram. „To pa zahteva obsežno splošno izobrazbo,“ je poudaril vodja slovenskega abiturientskega tečaja v Celovcu, mag. dipl. trg. Franc Brežjak v pogovoru s sodelavci Slovenskega vestnika in Našega tednika. „Dobra splošna izobrazba pa ni možna brez dodatne gospodarske izobrazbe, ki nudi človeku pogled na dogajanja v družbi“.

To je že pred leti uvidelo vodstvo slovenske gimnazije. Ker naši dijaki na slovenski gimnaziji ne morejo dobiti potrebne dodatne gospodarske izobrazbe, vrhu tega postaja vstop po gimnazijski maturi takoj v službo čedalje težji, je vodstvo slovenske gimnazije zaprosilo ministrstvo za dovoljenje, da bi na gimnaziji uvedli razrede z gospodarsko usmeritvijo. Ministrstvo je to odklonilo, začeli pa smo lansko leto z enoletnim abiturientskim tečajem na trgovski akademiji.

ŠTEVILKE, KI POVEJO VSE

Na Koroškem je dijakom, ki pripadajo večinskemu narodu, na razpolago 8 trgovskih akademij in ena večerna trgovska akademija, skupno torej 9 akademij. Poleg tega se še vpiše 80-100 dijakov na trgovskih akademijah za abiturientski tečaj. Na vsak način je dejstvo, da obiskuje poklicno-izobraževalne višje šole (berufsbildende höhere Lehranstalten), to so trgovske akademije, HTL in HBLA, več dijakov kot pa višje stopnje gimnazij.

In kaj pomenijo te številke za nas koroške Slovence? Dipl. trg. Brežjak: „Pred 25-imi leti, ko se je začel pouk na slovenski gimnaziji, je odprla na Koroškem šele druga trgovska akademija svoja vrata, namreč v Beljaku. Danes jih imamo že devet. Podoben razvoj velja za abiturientski tečaj. Z drugimi besedami: razvoj gre v smer gospodarske šole oz. izobrazbe, katere cilj je pripeljati dijake do tega, da zna opazovati gospodarske pojave in da je usposobljen za pravilno ukrepanje (Erziehung zum wirtschaftlichen Denken). Ker pa koroški Slovenci na žalost nimamo trgovske akademije, naj obiskuje čim več

dijakov, ki so zaključili gimnazijo z maturo, enoletni abiturientski tečaj.

KAJ NUDI ABITURIENSKI TEČAJ?

Tedenski urnik, ki šteje 38 ur, izgleda takole:
organizacija in poslovanje podjetij 7 ur
specialna veda o organizaciji in poslovanju 3 ure

računovodstvo 8 ur
nacionalna ekonomija 3 ure
pravo in sociologija 3 ure
stenotipija 5 ur
matematika 4 ure
blagoznanstvo 2 uri
EDV 3 ure

Kot se vidi, gospodarska izobrazba ne vsebuje samo strojepisja ali knjigovodstva (za to je predvidenih samo 13 ur tedensko). Abiturienski tečaj vsebuje predvsem predmete, ki so lahko tako tistim, ki mislijo po zaključku tečaja naprej študirati, kot tudi tistim, ki hočejo vstopiti takoj v službo, v veliko korist. Pa tudi tistim, ki so zaključili študij, pa ne dobijo takoj službe. Dipl. trg. Brežjak: „Že 25 let posredujem gospodarsko izobrazbo, poučeval sem že več tisoč dijakov, in vsak, ki sem ga srečal, pravi, da je vesel, ker je ubral to pot. Znano spisati prošnjo, izpolniti formularje, pomagati pri davčni izjavi (Steuererklärung) — da navedem samo nekaj koristi, ki jih imajo absolventi gospodarskih šol ali abiturientskega tečaja“.

Kot je razvidno z urnika abiturientskega tečaja, predstavlja delo na komputanju (EDV) poseben predmet, kjer se dobi splošen pregled v sestavi programov in kjer se dijaki učijo, kako se programira. Poleg tega imajo dijaki možnost, v okviru računovodstva delati s komputerm. Zakaj to omenimo? V bodoče se bo še več delalo s komputerm. „Ne bo več minulo 10 let,“ tako dipl. inž. Brežjak, „ko bodo delali s komputerm zdravniki, advokati in ne vem kdo še. Po vsej verjetnosti tudi učitelji; na naši šoli že sestavljajo urnik s komputerm“.

ZA TISTE, KI NE NAMERAVAJO ŠTUDIRATI

Kakšne možnosti imajo tisti, ki se po zaključku abiturientskega tečaja ne nameravajo vpisati na univerzi?

Da navedemo samo nekaj primerov, kjer iščejo absolvente abiturientskega tečaja:

- dobijo srednje ali višje kvalificirano službo na banki;
- dobijo srednje ali višje kvalificirano službo v industrijskih podjetjih (v nabavi, prodaji, kalkulaciji ali glede vodenja podjetja);
- zaposlitev v trgovini (v nabavi, prodaji, zastopstvu zunanje trgovine);
- javni upravi (občine, okrajno glavarstvo, deželna vlada, finančni urad, pošta, bolniška blagajna itd.);
- turizem, hotelske recepcije, potovalni uradi (Reisebüro).

In kakšni so izgledi, dobiti službo? Dipl. trg. Brežjak: „Letos obiskuje slovenski abiturientski tečaj 13 dijakov. Tisti, ki ne bodo šli študirati, bodo dobili vsi službo“.

PRIJAVITE SE K ABITURIENSKEMU TEČAJU!

Nam koroškim Slovencem manjkajo gospodarski kadri, predvsem kadri s srednjo izobrazbo. Potreba po takšnih kadrih, ki obvladajo oba deželna jezika, pa je brez dvoma dana. Dipl. trg. Brežjak: „Na oglasih v časopisih se navadno Slovenci ne javijo.“ Znatno del gospodarstvenikov, ki imajo v koroškem gospodarstvu važne pozicije, prihaja iz slovenskih oz. južnokoroških družin. Niso pa obiskovali slovenskih gospodarskih šol. Nevarnost, da se odtujijo narodu, je temu primerno velika. Z obiskom abiturientskega tečaja se da ta nevarnost vsaj nekoliko zmanjšati.

Se tega naši dijaki, starši in učitelji tudi dovolj zavedajo?

Stiki manjšine z matico

so mednarodno priznana pravica

Reakcije na nedavni obisk predstavnikov koroških Slovencev v Ljubljani se mu zdijo nerazumljive, je v posebni izjavi za Sindok izjavil predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franc Zwitter. Pri tem je mislil na „odziv“, ki ga je imel v delu tukajšnjega tiska nedavni obisk predstavnikov ZSO in NSKS v Ljubljani, kjer jih je — kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista — sprejel predsednik Predsedstva SR Slovenije Viktor Avbelj v navzočnosti drugih vodilnih predstavnikov Slovenije.

Predsednik ZSO je v svoji izjavi poudaril dejstvo, da veljajo za „povsem normalne“ redni stiki južnotirolske manjšine z vodilnimi predstavniki Avstrije, in to še posebej pred državnimi obiski. Poleg tega je priznalo načelo, da imajo manjšine pravico do stikov z maticinim narodom; v konkretnem primeru to še zlasti velja, ker je Jugoslavija zaščitna sila slovenske narodne skupnosti v Avstriji. Razen tega so zastopniki koroških Slovencev o svojih problemih obvestili tudi avstrijskega zveznega predsednika, ko je pred kratkim obiskal Koroško. „Zato je povsem naravno,“ je naglasil predsednik ZSO, „da zdaj pred državnim obiskom zveznega predsednika v Jugoslaviji tudi neposredno vodilnim predstavnikom Slovenije tolmačimo naše probleme in poglede ter predloge za reševanje odprtih vprašanj in s tem za izboljšanje sožitja.“

S to izjavo je predsednik ZSO odgovoril na izpadljivo poročanje dela tukajšnjega tiska o omenjenem obisku predstavnikov obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev v Ljubljani. To poročanje je bilo namreč vse prej kot objektivno in konstruktivno, zlasti če pomislimo na spodrsli, ki si ga je v tej zvezi dovolil Ernst Primosch v socialističnem glasilu *Kärntner Tageszeitung*. Takšno ironiziranje mednarodno priznanih in še posebej tudi v zaključnem dokumentu helsinške konference izrecno poudarjenih stikov manjšine z maticinim narodom pač ni izraz duhovitosti, marveč nasprotno dokaz duhovne revščine, ki se ji očitno pridružuje še slaba vest. In neprijeten občutek postaja pri vodilnih koroških krogih čedalje očitnejši, ko morajo ugotoviti, da s svojim topim ponavljanjem laži o izpolnjenem členu 7 vedno bolj zgubljujejo obraz tudi pri najvišjih mestih na Dunaju.

Kako bi kaj takšne napade na naravno in mednarodno priznano pravico manjšine do stikov z maticinim narodom imenovali južni Tirolici? Pa brez skrbi: v tem primeru za tukajšnje pisane seveda veljajo druga merila. In s tem si sami izstavljajo spričevalo svojih moralnih vrlin in svoje politične dvoiličnosti.

Zvezni predsednik dr. Kirchschräger o manjšinskih pravicah

Zvezni predsednik dr. Kirchschräger je pred svojim uradnim obiskom v SFR Jugoslaviji sprejel predstavnike jugoslovanskega tiska oz. televizije in jim odgovarjal na vrsto vprašanj, ki zadevajo odnose med obema državama. Ob tej priložnosti je predsednik odgovoril tudi na vprašanje glede pravic slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, katerih predstavniki so prav v zadnjem času ponovno opozorili, da „politika majhnih korakov“, ne prinaša zadostnih rezultatov in da manjšinske pravice, ki jih zagotavlja 7. člen državne pogodbe, še niso v celoti izpolnjene.

Tozadevno je dr. Kirchschräger med drugim izjavil: „Diskusija o izpolnjenosti ali neizpolnjenosti nekega člena državne pogodbe se mi ne zdi perspektivna, kot pravnik vem, da je s pravnimi argumenti mogoče dokazati eno in drugo. Meni osebno gre predvsem za to, da bi ustvarili ozračje zaupanja med manjšinami in odgovornimi ljudmi v deželnih vladah in v zvezni vladi, sploh z vsemi nosilci politične odgovornosti v državi. Kajti v ozračju zaupanja se je brez dvoma mogoče dogovoriti o nadaljnjih korakih, potrebnih za to, da bo manjšini na ozemlju, na katerem so živeli že njeni predniki, dobro. Da bo čutila, da je doma. In tem nadaljnjim korakom je namenjena moja posebna pozornost, posebna dejavnost. Za zelo pomembno imam tudi vsako obliko medčloveških stikov, tako na kulturnem kakor tudi na komercialnem in turističnem območju. Še vedno trpimo za predsodki, ki nam jih je nakopala zgodovina. Pridrževati si moramo po odpravljanju teh predsodkov in se zavedati, da smo partnerji v Evropi, tisti Evropljani, ki bi naj že končno postala primer, kako je mogoče živeti v miru. V preteklosti smo prispevali toliko vojaških spopadov, obe svetovni vojni sta izšli iz Evrope, čas je že, da prav v Evropi nastane pravi mir in da se v Evropi začne obsežno popuščanje napetosti. Konkretno nanašajoč se na manjšino, ki potrebuje prednostno obravnavanje, če naj bo enakopravna pa je Kirchschräger dejal: „Mislim, da mora biti manjšina deležna prednostne obravnave praktično na vseh področjih. Potrebno je določiti več sredstev za kulturno dejavnost manjšine, kajti kulturna dejavnost je velik povezovalni element, ki manjšino združuje, ji omogoča ohranjanje njene identitete. Zdi se mi, da je treba tudi gospodarsko posebej spoplaševati tista območja, na katerih živi manjšina, kajti pripadnikom manjšine je treba omogočiti, da si služijo kruh tam, kjer živijo in kjer so zrasli. Razen tega mislim, da so v okviru možne zakonodaje tudi politična zaščitna določila, v takšni obliki, da manjšini zagotavljajo določene dodatne pravice. Seveda le, če pride do tega, da bomo v manjšinah resnično videli dragocen povezovalni člen med dvema narodoma in ne ločevalni element. In tu — to rad povem in to tudi vedno znova poudarjam — tu še nismo na cilju. Nismo na cilju mi glede našega odnosa do manjšin na Gradiščanskem in na Koroškem, pa tudi na večini drugih manjšinskih območij v Evropi še niso na cilju. Kajti le počasi smo se ločili od miselnosti nacionalne države iz prejšnjega stoletja in smo večkrat še pod vplivom te miselnosti. To je treba po mojem mnenju reševati v smislu resnično velike svobodne Evrope.“

Umrl je dr. Metod Mikuž

Pred dnevi je v Ljubljani v Kliničnem centru v 73. letu starosti umrl ugledni slovenski zgodovinar in družbenopolitični delavec, raziskovalec in univerzitetni profesor, dr. Metod Mikuž. Pokojni je dobro poznan tudi nam koroškim Slovencem, saj je predaval v Celovcu.

Dr. Metod Mikuž je bil zelo delaven znanstvenik, njegovo delo obsega 270 bibliografskih enot od monografij do člankov in razprav. Med vojno je opravljal odgovorne dolžnosti, med drugim je bil član vrhovnega plenuma OF, v Jajcu član predsedstva AVNOJ, po osvoboditvi pa je bil član predsedstvačasne ljudske skupščine, zvezni poslanec, član vodstvenih organov SZDL in ZZB NOV in prvi slovenski univerzitetni profesor naj-novejše zgodovine.

Za svojo dejavnost je prejel celo vrsto odlikovanj in nagrad, med njimi Kidričevo nagrado za znanstveno delo in zvezno nagrado AVNOJ.

Predstavniki dunajskega KSŠ so obiskali Zvezo slovenskih organizacij



Klub slovenskih študentov na Dunaju se aktivno vključuje v narodnopolitično delo koroških Slovencev. To je bila ena izmed izpovedi predsednice KSŠ na Dunaju Maje Haderlap prejšnji četrtek v okviru obiska klubske delegacije na sedežu Zveze slovenskih organizacij na Koroškem.

Slovenski študentje so na Dunaju zbrali že skoraj 100 podpisov za ohranitev dvojezičnih napisov v žitirski ljudski šoli ter bodo akcijo še nadaljevali. Pripravljajo tudi še druge informacijske akcije na Dunaju, med drugim razstavo o pregnanstvu in uporu koroških Slovencev pred 40 leti. Prav tako bodo postali spet aktivni tudi na kulturnem področju: po uprizoritvi Brechtovega dela lanske leto se študentke in študentje sedaj učijo vloge že za novo igro. Narodno-politično pa pripisujejo največji pomen odločnejšemu nastopanju proti oviram, ki jih predstavlja zakon o narodnih skupinah.

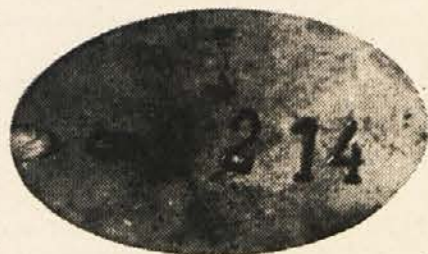
S strani ZSO so se razgovora udeležili podpredsednik Janez Wutte-Luc, tajnik dipl. inž. Feliks Wieser in predsednik Gospodarskega odbora dipl. inž. Franci Einspieler. Tajnik Wieser je naglasil, da množični zahtevek po tako imenovanih centralnih šolah za manjšino nikakor ne smemo podcenjevati, zlasti ker nam povojna zgodovina dokazuje, da so se vsa poslabšanja položaja manjšine podobno začela: namreč z zahtevami največjih nasprotnikov Slovencev, ki so se jim večinske stranke prvotno že upirale, a so se jim končno pridružile. Predstavniki ZSO so poudarili potrebo združevanja vseh narodno zavednih sil na podlagi konkretnih lokalnih programov, pri čemer so menili, da se ne sme zanemarjati socialnega vprašanja. Študente so informirali tudi o številnih prireditvah ter izrazili željo po čimboljšem sodelovanju tudi v prihodnje.

Hoteli so nas iztrebiti

in dokončno rešiti „koroško vprašanje“

Zločini nacističnega nasilja spadajo med najbolj kruta dejanja, ki jih je zagrešil nemški fašizem nad slovensko narodno skupnostjo na Koroškem. Z množičnim izgonom slovenskega prebivalstva naj bi bilo enkrat za vselej rešeno „koroško vprašanje“. Po svoji zasnovi, po izvedbi in cilju je preganjanje in fizično iztrebljanje koroških Slovencev med drugo svetovno vojno podobno uničevanju Židov in nacističnim metodam pri preganjanju Poljakov na Poznanjskem in v Šleziji.

Germanizacija se je v teku zadnjega stoletja pojavljala v raznih oblikah. Do začetka prve svetovne vojne še ne najdemo misli o fizičnem pregonu koroških Slovencev, pač pa že ob prelomnici stoletja naletimo na poskuse, da bi se z nakupom slovenskih posestev za rajhovske Nemce postopoma spreminjala narodnostna podoba južne Koroške. Te namere so povezane z dejavnostjo organizacije „Südmark“, ki je bila ustanovljena leta 1889. Že pred letom 1918 je začel v okviru Nemškega narodnega sveta („Deutscher Volksrat“) delovati poseben naselitveni odbor, ki mu je še pred razpadom Avstro-Ogrske sledila pod okriljem te organizacije nova „posredovalnica za zemljišča“ z nalogo, „preprečevati prehajanja posesti padlih Korošcev v slovenske roke“. Vnetega zagovornika germanizacijske politike pa je po razpadu Avstro-Ogrske „Südmarka“ dobila v osrednji protislovenski, leta 1919 stanovljeni organizaciji „Kärntner Heimatdienst“. Od leta 1921 naprej mu je načeloval Alois Maier-Kaibitsch, ki je že za časa obrambnih bojev leta 1919/1920 veljal za najstrupenejšega nasprotnika koroških Slovencev



Ljudje so postali številke

kih Slovencev, da bi bil poučen tudi o gospodarski moči. Na podlagi zemljiških knjig in posestnih listin je želel ugotavljati gospodarsko stanje za vsako posamezno osebo in jo v katastru zaznamovati. V svonalizem in deželna oblast sta se prepletala v številnih primerih, kar je očitno tudi v naslednjem: Vinzenz Schumy je bil več let predsednik KHD, od leta 1923 do 1927 koroški deželni glavar, v letih 1929/30 v raznih koalicijskih vladah s krščanskimi socialci podkancler in notranji minister tudi še v prvi Dollfußovi vladi leta 1933. Prav tako so tudi finančna sredstva dotekala v glavnem iz javnih in iz deželnih proračunskih sredstev. Tako je dobila germanizacija koroških Slovencev že v medvojnem obdobju uradni pečat.

Ko je meseca marca 1938 nacistični aparat prevzel oblast v Avstriji, je bil KHB takoj priznan kot sestavni del nacionalsocialistične stranke. Nacizem v prvem obdobju na južnem Koroškem ni imel nobene močnejše in bolj množične organizacije, kakor je bil KHB s široko razvito organizacijsko mrežo na podeželju. Poslovodja KHB A. Maier-Kaibitsch je takoj postal član koroške deželne vlade in pooblaščenec za manjšinska vprašanja, pozneje pa vodja deželnega glavnega urada za narodnostna vprašanja („Leiter des Gauhauptamtes für Volkstumsfragen“).

Priključitev Avstrije k rajhu predstavlja dokočno prelomnico v odnosu oblasti do koroških Slovencev. Po občinah južne Koroške so sestavljali sezname najzavednejših Slovencev na podlagi ljudskega štetja iz leta 1939. Tem seznamom pa so sledili ponovni zapiski, kjer so registrirali narodno zavednost in aktivnost posameznih slovenskih družin. To je bila prva inventura za tiste koroške Slovence, ki so jih pozneje izselili. Še leta 1939 pa so nacisti povezali pregon Slovencev z vprašanjem preselitve nemške manjšine iz Južne Tirolske in iz Kanalske doline v rajh. To nalogo so poverili A. Maier-Kaibitschu, ki je nameraval to akcijo izkoristiti za naselitev nemških kmetov na področje južne Koroške. Nacisti so skušali izkoristiti vse pravne možnosti, da bi pridobili čim več kmečkih posesti, kamor so nameravali naseliti kanalske in južnotirolske optante; v ta namen jim je služil tudi zakon iz leta 1935 o možnosti zaplembe zasebne posesti za potrebe vojske.

Sicer so nacisti že pred napadom na Jugoslavijo aprila 1941 snovali načrte za izselitev koroških Slovencev, vendar do njihove uresničitve v tem času ni prišlo, ker se je Hitlerjeva Nemčija prizadevala, da bi Jugoslavijo pridobila na svojo stran. Ko pa so se jugoslovanski narodi uprli takemu poskusu, so nacisti pokazali svoj pravi obraz. To so občutili tudi koroški Slovenci, potem ko je okupacija Jugoslavije koroškim nacistom dokončno razvezala roke.

Nastopil je trenutek, s katerim so želeli z nemško kolonizacijo iz Italije dokončno pregnati Slovence iz dežele. Medtem ko je obmejni urad meseca aprila 1941 mislil bolj ali manj še na prisilni odkup ali na razlastitev kmetij, vsebuje Himmlerjeva odredba z dne 25. 8. 1941 že moment prisilne izselitve koroških Slovencev. Za naselitveno področje Kanalčanov je izrecno določil dvojezično ozemlje, s katerega je velem izseliti kakih dvesto „narodno in državno sovražnih“ družin. Vse pristojnosti pri izvedbi izseljevanja je poveril celovškemu uradu šefa varnostne policije in varnostne službe ter uradu državnega komisarja za udrnitev nemštva na Koroškem; svetoval pa je, naj k uresničitvi pritegnejo tudi lokalne nacistične dejavnike.

Po svoji zgodovinski zasnovi je bil KHD oz. KHB torej tvorba nemškega nacionalizma, po svojem formalnem ustanovitelj in vodstvenem sestavu pa deželna uradna institucija, v katero so bili vključeni kot funkcionarji številni politiki koroške deželne vlade. Nemški na-

jem delovanju se KHB ni omejeval le na politično propagando, posluževal se je še drugih bolj učinkovitih sredstev za ponemčevanje južne Koroške.

Konec dvajsetih let je začel v organizaciji KHB poslovati poseben oddelek, zemljiški posredovalni urad („Bodenvermittlungsstelle“), ki je s pomočjo „Schulverein-Südmark“ in berlinskega VDA („Verein für das Deutschtum im Ausland“) posredoval za Nemce iz rajha nakupe ali zakupe kmetijskih pose-

stev na Koroškem. Centrala za naseljevanje rajhovskih Nemcev na Koroško je bila v društvu „Volksbund“ v Berlinu, pri katerem je imel vodilno vlogo Korošec dr. Hans Steinacher, posredovalec med „Volksbundom“ v Berlinu in „KHD“ oz. „KHB“ na Koroškem. Poleg „Volksbunda“ pa je naseljevanje finansirala organizacija „Schulverein-Südmark“, ki je delovala skoraj v vseh občinah senžermenske Avstrije in nabirala denarna sredstva v rajhu in v Avstriji za germanizacijo koroških Slovencev.

Tako je prišlo v času do razpada parlamentarne demokracije v Avstriji leta 1933 v rajhovske roke nad 4000 ha slovenske zemlje, kjer se je naselilo okoli 200 družin nemških kolonistov iz rajha. S širjenjem rajhovske kolonizacije je uspevala tudi nacistična miselnost ter so nacionalsocialistične organizacije naraščale in večale svoj vpliv. Pri neuspelem nacističnem puču leta 1934 so sodelovali rajhovski kolonisti in s tem postopoma z drugimi nemškonacionalnimi silami v deželi pomagali ustvarjati ugodno politično ozračje za poznejši „Anschluß“.

Potem ko je večina slovenske inteligence zapustila Koroško, je KHD (od leta 1924 KHB) začel ugotavljati imovinsko stanje koroš-

Der Reichsführer-
Reichskommissar für die
Festigung deutschen Volkstums

Berlin-Halensee, d. 25.8.41
Kurfürstendamm 140

I-1/1-2/Dr.St/B8.

Vorgang: Umsiedlung der Kanaltaler.

Anordnung Nr. 46/I

- 1.) Die Umsiedlung der Kanaltaler Optanten ist so durchzuführen, dass noch im Jahre 1941 mindestens 2/3 der anzusiedelnden Kanaltaler im neuen Siedlungsgebiet angesetzt sind. Die übrigen sind bis spätestens zum 1.4.1942 umzusiedeln.
- 2.) Als Ansiedlungsgebiete bestimme ich den Reichsgau Kärnten, das Besatzgebiet von Südkärnten (Oberkrain und das Miesetal.)
Die Verteilung der Umsiedler auf das neue Siedlungsgebiet erfolgt für den gesamten Ansiedlungsberreich - nach Vorlage des Siedlungsplanes bei meinem Stabshauptamt - durch die Dienststelle meines Beauftragten in Kärnten.
- 3.) Das doppelsprachige Gebiet des Reichsgaues Kärnten (ehemaliges Abstimmungsgebiet) ist zur Bereinigung der volkspolitischen Lage für die Ansetzung der Kanaltaler besonders heranzuziehen.
- 4.) Die Betriebe der etwa 200 slowenischen Familien dieses Gebietes, die als volks- und staatsfeindlich bekannt sind, sind zur Besetzung mit Kanaltälern heranzuziehen, auch wenn diese staatsfeindlichen Slowenen z.Zt. die deutsche Staatsangehörigkeit besitzen. Die Frage der Aberkennung der Staatsangehörigkeit bitte ich im Benehmen mit den zuständigen Stellen schnellstens einer Lösung zuzuführen.

Na „dokončno reševanje“ narodnostnega vprašanja na Koroškem so se nemški nacionalisti pripravljali že v času prve republike, s prihodom nacizma pa je napolnil trenutek, ko so svojo genocidno politiko lahko začeli praktično uresničevati.

Pravno podlago za nasilno izseljevanje koroških Slovencev je dal sam reichsführer SS in državni komisar za udrnitev nemštva Heinrich Himmler z odredbo št. 46/I z dne 25. 8. 1941: za optante iz Kanalske doline, ki so jih kakor južne Tirolce poklicali „heim ins Reich“, je določil kot naselitveno ozemlje dvojezično področje Koroške.

Domači nacisti so začeli povelje svojega vrhovnega poglavarja vestno izpolnjevati. Na podlagi že prej pripravljenega gradiva o Slovencih so izbrali predvideno število posestev, njihove lastnike pa proglasili za „sovražnike naroda in države“ in si tako ustvarili „legalno“ podlago za izvajanje svojih zločinskih načrtov.

Vodilni akter protislovenskega nasilja Alois Maier-Kaibitsch je za 23. februar 1942 sklical v Celovcu posvetovanje predstavnikov vseh uradov, ustanov in organizacij, ki so sprejeli zadnje priprave za izvedbo izselitve.

Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei
Gauleitung Kärnten

Seznam št. 2675

Einzelakt
Klagenfurt, den 16. Februar 1942.
Erledigt am 18. Feb. 1942

z. d. A.

An die
Deutsche Umsiedlungs-Treuhandgesellschaft
zu Hs. Herrn Dr. Wöges,
Klagenfurt.

In der Angelegenheit „Umsiedlung von Slowenen“ aus dem Gau Kärnten (doppelsprachiges Gebiet) findet am 23. Februar 1942 um 14 Uhr im Sitzungssaal des Landhauses (Gauleitung) in Klagenfurt eine Besprechung statt, an der verlässlich teilzunehmen ich Sie bitte.

Der Leiter des Gaugrenzlandamtes:
Maier-Kaibitsch



Prva postaja na poti preganjanja je bilo zbirno taborišče Zrelec pri Celovcu.

in bil vso dobo prve avstrijske republike predstavnik in zagovornik brezobzirnega zatiranja slovenskega življa na Koroškem.

KHD je svojo genocidno zamisel izpovedal kmalu po plebiscitu: „Vam, osvobojeni Korošci! — Po slavnica in program... — Veliki dan Koroške je mimo. — Koroški večji dan je napolnil. — Oni je bil določen za obračun, ta bo posvečen pomiritvi in sporazumevanju. — Preden pa začnemo delo ljubezni, naj nam bo dopuščeno dokončati najprvo delo povračila. — Znebiti se hočemo vseh tistih, ki so skrunili sveti mir naše domovine, ko so podžigali nesrečno sovraštvo in vas ogoljufali za mir in srečo mnogih mesecev. Z njimi se ne bomo nikdar pomirili, temveč bomo le obračunali, gladko, čisto obračunali in nato pretrgali z njimi vsako vez...“ (Kärntner Landsmannschaft, 20. 10. 1920).

Uvod v nasilno preganjanje koroških Slovencev iz domače dežele se po plebiscitu prične potem, ko je moralo 61 slovenskih učiteljev iz socialnih razlogov zapustiti Koroško in se preseliti v Jugoslavijo; na Koroškem so ostali samo štirje, od teh pa je dobil službo na dvojezičnem ozemlju samo eden. S Koroškega je moralo oditi tudi več duhovnikov in delavcev.

Potem ko je večina slovenske inteligence zapustila Koroško, je KHD (od leta 1924 KHB) začel ugotavljati imovinsko stanje koroš-

PRED ŠTIRIDESETIMI LETI SO NAS SELILI . . .

Geheime Staatspolizei,
Staatspolizeistelle Klagenfurt
III U

Klagenfurt, den 15. Juli 1942.

B e s c h e i d .

Der Reichsminister des Innern hat mit Erlasse vom 6. Juli 1942 - S. II A 5 - Nr. 550 II/42 - 212 gemäß den Bestimmungen der Verordnung über die Einziehung volks- und staatsfeindlichen Vermögens im Lande Österreich vom 18. 11. 1939, RGBl. I S 1620 festgestellt, dass die Bestrebungen des Kouschler Anton L o m b e r in Schiltnerdorf volks- und staatsfeindlich gewesen sind.

Gleichzeitig wurde die Staatspolizeistelle Klagenfurt angewiesen, die Einziehung des Vermögens des Vorgenannten vorzunehmen.

Gemäß § 1 Abs. 1 der vorgenannten Verordnung verfüge ich daher auf Grund des § 12 der ersten Durchführungsverordnung zum Ostmarkgesetz vom 10. 6. 1939, RGBl. I S 995, in Verbindung mit § 1 der neunten Durchführungsverordnung zum Ostmarkgesetz vom 23. 3. 1940 RGBl. I S 549, die Einziehung des gesamten in Kärnten gelegenen Vermögens des Obgenannten, zu Gunsten des Deutschen Reiches, vertreten durch den Reichsfinanzminister.

L. Schwarzenberg, 16. 7. 42

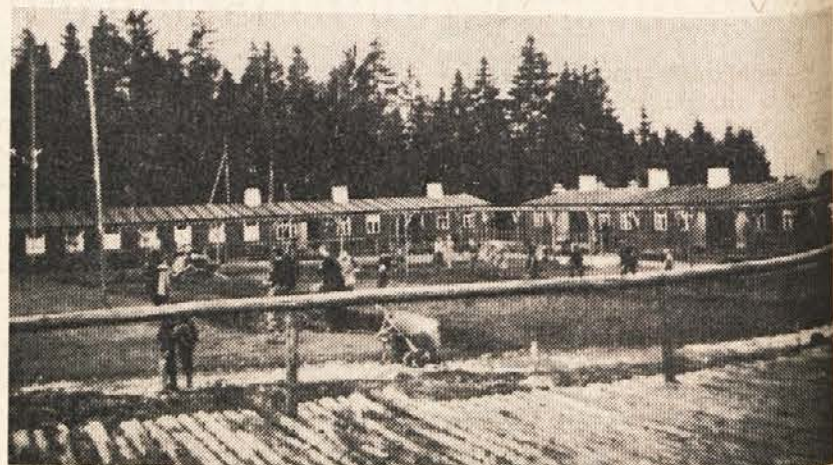
Cela vrsta posebnih uradov se je bavila z vprašanjem naselitve in preselitve ter sodelovala pri pripravah in vseh odločitvah. Z odlokom z dne 27. 3. 1940 je gauleiter poveril vse to delo A. Maier-Kaibitschu, da bi v eni osebi združil tradicijo nemškega nacionalizma z obmejnimi in narodnopolitičnim naročilom stranke. Pod vrhovnim vodstvom A. Maier-Kaibitscha so bili pri celotni akciji udeleženi naslednji uradi:

1. Gaugrenzlandamt, Amtliche Umsiedlungsstelle; pozneje Gauhauptamt für Volkstumsfragen der Gauleitung Kärnten der NSDAP.
2. Der Beauftragte des Reichskommissars für die Festigung deutschen Volkstums, Dienststelle Klagenfurt.
3. Gauverband Kärnten des VDA (vrhovna organizacija vseh nemškonacionalnih društev narodnopolitičnega značaja).
4. Deutsche Umsiedlungstreuhandgesellschaft mbH (DUT), Nebenstelle Klagenfurt (ta družba je prevzemala imovino pregnancev ter odločala o razlaščenem premoženju).
5. Deutsche Ansiedlungsgesellschaft mbH (DAG), Geschäftsstelle Klagenfurt (ta organizacija je upravljala premoženje preseljitvene družbe in se je ukvarjala predvsem z neposrednimi posli naselitve).
6. Geheime Staatspolizeistelle Klagenfurt (poseben oddelek celovškega gestapa).

Poleg teh organizacij in uradov pa so v polni meri sodelovali vsi pristojni oddelki tedanje deželne vlade „Der Reichsstatthalter in Kärnten“, vsi uradi in oddelki „Gauleitung der NSDAP Gau Kärnten“, vsi kreisleiterji, instance kmečkih organizacij „Landesbauernschaft“ ter okrajne „Kreisbauernschaft“, tedanja okrajna glavarstva „Der Landrat“ in končno tako imenovane vaške trojke (župan, Ortsgruppenleiter NSDAP in krajevni kmečki vodja).

Izselitveni načrti so bili izdelani na Koroškem, čeprav je neposredna pobuda za izvedbo izselitve prišla iz Berlina. Dne 27. 9. 1941 so se v Trbižu sestali zastopniki uradov in organizacij, ki so se bavili s tem vprašanjem. Zedinili so se za izbor kmetij, ki naj bi ustrezale naselitvi Kanalcianov, in za ceno ter nakup razlaščenih posestev. Gestapo je bil določen, da zapleni predvidena posestva in od prizadetih Slovencev zahteva „prostovoljni“ odstop od lastninske pravice – ali pa jih kaznuje s pregonom v taborišča. Kakor vemo iz pričevanja bivšega gestapovskega uslužbenca Sellaka, pri gestapu nacionalni momenti niso igrali bistvene vloge, temveč v skladu s Himmlerjevimi ukazom predvsem premoženjski elementi. Vendar so konec koncev upoštevali tako narodnopolitični kot premoženjski moment. V začetku leta 1942 so seznam dopolnjevali tako, da je število slovenskih družin, predvidenih za izselitev, končno ustrezalo Himmlerjevi zahtevi. Okrajni nacistični veljaki, predvsem okrajni vodje nacistične stranke, se s Himmlerjevo odredbo niso zadovoljili; njihovi predlogi so bili daleč bolj obsežni, kot pa je bila dejanska izselitev aprila 1942.

Dne 14. aprila 1942 so motorizirani oddelki policijskega bataljona in do zob oborožene čete SS pripeljale 186 slovenskih družin v zbirno taborišče Žrelec. Osem izmed njih je bilo kmalu izpuščenih, tako da je bilo pregnanih 178 slovenskih družin. Z obsežno izselitveno akcijo iz celotnega dvojezičnega ozemlja je postala dobro vidna jezikovna in narodnostna meja na Koroškem. Sprva so Slovence izgnali v posebej pripravljena taborišča Hesselberg, Frauenaarach, Haggenbüchach, Schwarzenberg in



Hesselberg je bilo eno izmed taborišč, v katerih so slovenski pregnanci tri leta, tri mesece in tri dni hrepeneli po svobodi in vrnitvi na domove.

Rehnitz, kmalu nato pa so jih porazdelili tudi še na druga taborišča, kot so bila to Eichstätt, Widsheim, Ettlingen, Rastatt, Weissenburg, Werfels, Gerlachsheim, Rettenbach, Buch, Altenmark-Tenneberg, Altötting, Mohringen in druga.

Pregnanstvo je sprožilo med koroškimi prebivalstvom zbežnost in vznemirjenje, večina južnokoroškega prebivalstva je to barbarsko dejanje obsojala. Zato so vodilni koroški nacisti že po nekaj mesecih dovolili šestim izseljenim družinam vrnitev na domove. Ko se je razmerje sil vedno bolj nagibalo v prid zaveznikom, je nacistična vojska potrebovala vedno več vojakov. Slovenskim pregnancem so obljubljali vrnitev posestva, če bi se prijavili v Hitlerjevo vojsko. Nekaj izseljencev so celo izpustili iz taborišč, vendar se niso smeli vrniti na Koroško; za vsakega je bila določena tako imenovana „Sippenhaftung“ – kolektivno jamstvo ožjih sorodnikov s kazensko sankcijo.

Vendar tudi na Koroškem kolonizacija ni potekala brez problemov. Nekateri Kanalciani so odklonili naselitev na posestvih izseljenih



Ko so se po osvoboditvi vračali domov, so mnoge svoje sotrpine za vedno pustili v tuji zemlji.

Slovencev, vsi pa v oči nacistev niso bili narodno in politično zadosti zanesljivi. Predvsem v okolici Železne Kaple so nacisti zaradi širokega razmaha osvobodilnega gibanja težko našli oskrbnike na posameznih posestvih, marsikateri kolonist se je moral umakniti s posestva izseljenega Slovenca.

Neznaten del slovenskih izseljencev se je lahko že pred osvoboditvijo vrnil na domove, kljub temu pa so se nacisti še nadalje ukvarjali z načrti izгона večine slovenskega prebivalstva. Koroški gauleiter Rainer je še oktobra 1942 želel „z vso energijo in udeležbo združenih moči koroškega nemštva doseči rešitev (slovenskega) problema v najkrajšem času na jezikovno mešanem področju“. S tem namigom je

bil povezan načrt o izgonu 50.000 prebivalcev južne Koroške, ki jo potrjuje Himmlerjeva odredba z dne 6. 2. 1943, s katero je proglasil „jezikovno mešano ozemlje Koroške“ za področje nemške kolonizacije. To pomeni, da je Himmler proglasil za izselitveno področje večino kasnejšega, povojnega območja dvojezičnega šolstva, kar pomeni, da je bil nacistom leta 1943 popolnoma jasen obseg dvojezičnega ozemlja.

Dokončni izgon koroških Slovencev februarja 1943 nacisti niso mogli več izvesti: Rdeča armada je že predrla fronto pri Harkovu, ravno med Harkovom in Rostovom pa so nacisti imeli načrtano „Novo Koroško“, kamor so predvidevali izseliti 50.000 ljudi iz Koroške. Od tega časa naprej je prišlo še vedno do posameznih pregonov tistih slovenskih in tudi nemških družin, ki so podpirale narodnoosvobodilno gibanje ali ki so se kakorkoli postavile po robu nacističnim oblastnikom.

Nacistični raznarodovalni aparat je zakrivil izgon skoraj 300 družin, okoli 1300 pregnanih, zaprl je blizu 1000 oseb, v taboriščih in zaporih je umrlo do 200 oseb. Od 80 slovenskih duhovnikov je bilo 67 izseljenih iz južne Koroške. 94 izseljeniških grobov, tisoči ubitih partizanov in množica izkoreninjenih, lastnemu ljudstvu odtujenih še danes obtožuje Maier-Kaibitscha in vse njegove zločinske pomočnike.

Pregnanci so se po zmagi nad nacizmom sicer vrnil domov, vendar so bila njihova prizadevanja za popravno krivic, storjenih v dobi nacističnega nasilja, uspešna šele po dolгих letih in desetletjih. Namesto da bi ob vrnitvi v domačo deželo dobili zadoščanje za krivice, so del pregnancev julija 1945 hoteli iz Beljaka spet pognati nazaj v Nemčijo. Potem ko so se izseljenci vrnili domov, pa so se tja v petdeseta leta vlekli tožbe za vrnitev posesti.

Slovenski koroški pregnanci so bili ves čas po letu 1945 vest koroške družbe. Poskus prepovedi spominske slovesnosti ob 4. obletnici pregnanstva 15. aprila 1946 je izzval bojeviti nastop koroških Slovencev v Celovcu. Dejstvo, da je tistega dne celovška policija fizično napadla Slovence, pa opozarja na kontinuirano raznarodovalno politiko koroških oblasti pred, med in po vojni. Toliko bolj zato postaja razumljivo dejstvo, zakaj vse od podpisa državne pogodbe avstrijske oblasti odklanjajo uveljavitev manjšinskih določil, ki so jih s to pogodbo sprejele. Prav z njihovo uresničitvijo bi poplačale tako protifašistični boj koroških Slovencev kot tudi dolg avstrijske družbe do koroških Slovencev. Več kot značilno je, da so pomenili dogodki aprila 1946 simbolični uvod v vse tisto dogajanje, ki je leta 1958 vodilo k odpravi obveznega dvojezičnega šolstva in pozneje do zloglasnega „tafelsturma“, preštrevanja manjšine in končno do diskriminacijske sedmojuljske zakonodaje.

(Po publikaciji „Pregnanstvo in upor“)

Kmalu po nasilni izselitvi so dobili pregnanci odloke o razlastitvi – njihova posestva je gestapo zaplenila v korist nemškega rajha kot „premoženje sovražnikov naroda in države“.

Toda koroškim Slovencev niso zaplenili le osebnega premoženja, marveč so jim ukradli tudi domovino: s Splošno odredbo št. 21/43/C z dne 6. 2. 1943 je Himmler dvojezično ozemlje Koroške določil za „selitveno območje“, z namenom, da bi nemški element na tem ozemlju utrdil s preselitvijo „narodnopolitično nezanesljivih ljudi“ in z naselitvijo zanesljivih, preizkušenih Nemcev.

Feldkommandostelle Klagenfurt, 1942
C-4/10 W. / Ss.

Allgemeine Anordnung
Nr. 21/43/C
über
die Bestimmung eines Siedlungsbereiches im Reichsgau Kärnten

Am Grund des Erlasses des Führers und Reichskommissars vom 7. 10. 1939 über die Festigung deutschen Volkstums, erginglich am:

1.) Ich erkläre das gemischtsprachige Gebiet im Reichsgau Kärnten zum Siedlungsbereich. Dieser Siedlungsbereich umfasst folgende Gemeinden:

a) im Landkreis Wolfsberg:
Lavanttal

Der Siedlungsbereich ist in der beiliegenden Karte in schwarz angelegt. Diese Karte bildet einen Bestandteil der Anordnung.

2.) Die Bereichserklärung verfolgt den Zweck, das deutsche Volkstum in diesem Gebiet durch Umsiedlung volkspolitisch unzuverlässiger Menschen und Ansiedlung bewährter deutscher Menschen, insbesondere auch durch Geschaftsführung von Umsiedlern aus dem Ausland unter planmäßiger Neuordnung der Eigentumsverhältnisse zu festigen.

3.) Die Bereichserklärung hat insbesondere die Wirkung, dass Grundstücke im Siedlungsbereich in entsprechender Anwendung des Landbeschaffungsgesetzes für Zwecke der Wehrmacht vom 29. 3. 1935 (RGBl. I S. 467) und seiner Durchführungsbestimmungen in Anspruch genommen werden können.

Die nach diesem Gesetz der Reichsstelle für Landesbauernschaft obliegenden Aufgaben übertrage ich für diesen Siedlungsbereich dem Reichsstatthalter im Reichsgau Kärnten.

4.) Etwa erforderliche allgemeine Durchführungsbestimmungen erlässt mein Statthalter.

Die Durchführung der nötigen Maßnahmen in einzelnen Übertragungen ist dem Gauleiter und Reichsstatthalter in Kärnten in seiner Eigenschaft als mein Beauftragter.

Er teilt sich hierbei aller zur Mitarbeit geeigneten Dienststellen und Einrichtungen.

H. Himmler

Josip Jurčič na dobrolskem odru z igro „Domen“

V nedeljo 28. marca je nas dobrolsko društvo Srce presenetilo z igro „Domen“ Josipa Jurčiča; presenetilo zategadelj, ker so zbrali na hip 17 igralcev.

Josip Jurčič (1844–1881) je prvi veliki slovenski pripovednik, avtor prvega slovenskega romana „Dese-ti brat“ ter avtor raznih dobrih novel in povesti. Rodil se je na Muljavi pri Stični. Doma so imeli majhno kmetijo, branjarijo in žganjarijo. Obiskoval je gimnazijo v Ljubljani, postal nato pisatelj; živel na Duna-

vaško lepoticco Anko (Šturm Anica) in graščakom Sove (Butej Jozej). Zatajeni nezakonski sin Domen (Komar Pepej) ne more postati zet bogatega kmeta Jurca (Prunč Jozej); kmet ga zapodi od hiše, graščak pa ga hoče vtakniti v vojake. Ko Domen odkrije skrivnost svoje-ga rojstva, nesrečno končajo Dom-nova mati Meta (Ferra Fani), Do-men in graščak.

Domnova mati Meta je podala svojo vlogo izredno prepričljivo. Omeniti je treba, da so igralci na-

odgovarjal 50 materam na razna vprašanja.

Veselimo se pa že zdaj na koncert pod geslom „Dežela ob Dravi — Das Land an der Drau“, ki bo jutri v avli glavne šole v Dobrli vasi. Razveseljivo je, da je odbor društva Srce pridobil za to prireditelj zelo znani Grenzlandchor Arnoldstein, ki ga vodi Grete Komposch. Sooblikovala bosta spored še Mešani pevski zbor Danica iz Št. Vida v Podjuni pod vodstvom Hanzija Kežarja in mešani pevski zbor Srce pod vodstvom Albina Krajnc.

Kot opazovalec in spoznavalec raznih drugih društev pa lahko trdim, da v Dobrli vasi cveti slovenska kulturna dejavnost kot še nikoli poprej, zato odboru po tej poti čestitam!

Udeležencem

Kostanje

Pred nedavnim je na Kostanjah obhajal svoj 50. življenjski jubilej Herman Mačnik pd. Kajžnikov. Jubilanta poznamo kot navdušenega prosvetnega društva „Drabosnjak“ na Kostanjah in kot komunalnega politika oziroma občinskega odbornika (Enotna lista) velike občine Vrba. Njegov poseben „konjiček“ je odrska dejavnost, skratka on je odlični igralec. Prav posebno se mu podajo vloge iger domačega velikega besednega ustvarjalca iz 18. stoletja Andreja Šuštarja-Drabosnjaka. Kot sin zavednih staršev in s prosvetno dejavnostjo navdahnjenih staršev — oče je bil kar 60 let organist in pevovodja, se ne čudimo, da je tudi on tako tesno povezan s kulturno dejavnostjo svojega kraja. V zahvalo za njegovo plemenito prosvetno dejavnost mu je Slovenska prosvetna zveza ob 150-letnici smrti Andreja Šuštarja-Drabosnjaka podelila Drabosnjakovo priznanje. Hermanu Mačniku ob njegovi 50-letnici iskreno čestitamo z željo, da bi bil še naprej tako delaven ter zdrav in čil.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB
vabi na prvenstvene tekme

V SOBOTO 17. APRILA 1982

SAK šolarji — Austria šolarji ob 14.45 uri
SAK mladinci — Grabštanj mladinci ob 16.00 uri
Igrišče: KOSCHAT

V NEDELJO 18. APRILA 1982

Žrelec (Ebental) — SAK ob 16.15 uri
Žrelec „pod 23“ — SAK „pod 23“ ob 14.30 uri
Igrišče: ŽRELEC Priručno vabljeni!

ju, v Mariboru in Ljubljani. Umrl je komaj 37 let za jetiko.

V Jurčičevem delu je pustilo močne sledove pripovedovanja starega deda. Boj za kruh je silil Jurčiča, da je hitro pisal. Tako je iz domačih krajev zajel snov za „Domna“ leta 1864. Godi se igra v preteklem času v vasi na Dolenjskem.

V Domnu pisatelj razkriva posledice neenakopravne ljubezni med



OKRAJNA PISARNA PLIBERK

Na pobudo krajevnih dejavnikov in Krajevnega odbora ZSO bo pisarna odslej zasedena vsako drugo soboto od 9. do 12. ure.

V soboto 17. aprila 1982 bo v pisarni
zbornični svetnik
Ignac Domej

študirali igro v rekordnem času in da so igralci tudi jezikovno bili kos igri, čeprav smo videli takrat veliko novih obrazov, predvsem iz Metlove, Prible vasi in Kazaz, nov je bil tudi režiser Podrečnik Franc iz Dobrle vasi. Druge osebe igre: Anze (Logar Franc), Jerica (Micka Hašej), Urh (Božič Franc), Krševan (Cunder Franc), Špilkin Jože (Pandel Martin), župan (Martin Wastl), France, fant (Šturm Boris), Tenkor, Skene, Golobek ter birič pa so bili Podrečnikovi in Bučovnikovi fantje ter Sekol Karl.

Pred nedavnim pa je v Kulturnem domu v Dobrli vasi predaval g. dr. Matjaž Sienčnik o raznih otroških boleznih in tako matere seznanil z različnimi težavami v otroških letih. Dr. Matjaž Sienčnik je po zelo dobrem izčrpnem predavanju

Spominska proslava

OB 40. OBLETNICI PREGNANSTVA IN UPORA
KOROŠKIH SLOVENCEV

v soboto 1. maja 1982 ob 20.00 uri v mestni hiši v Borovljah.

Prirejajo in oblikujejo jo domača slovenska društva:
Borovlje, Sveče, Šentjanž, Slovenji Plajberk, Sele, Sele-Kot,
Šmarjeta v Rožu.

Občni zbor SPD „Trta“ — obračun bogate dejavnosti

Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Zitari vasi je eno izmed najstarejših krajevnih kulturnih organizacij v Podjuni, saj bo to društvo letos slavilo 75-letnico obstoja. Prav v zadnjih letih je SPD „Trta“ postalo zelo aktivno. To je prišlo do izraza na zadnjem rednem občnem zboru „Trte“ pred dvema tednoma, ko so člani predsedstva podali delovno poročilo.

Kot znano v okviru „Trte“ deluje pevski zbor, ki ga vodi marljivi Jozej Starc, pred leti je Slavka Kukovica ustanovila najprej člansko folklorno skupino, zatem pa še otroško, katero zdaj vodi Irena Brežjak. Iz poročil predsednika Joze Golavčnika, tajnika Franca Lipuša in blagajnika Tineja Hribernika je bilo razvidno, da je društvo v zadnji poslovni dobi bilo izredno aktivno, posebno pevski zbor, ki je v minulemu letu izvedel kar 46 nastopov doma, pri sosednjih društvih in na gostovanjih v Sloveniji. Seveda k temu pridejo še nastopi obeh folklornih skupin, ki sodelujeta pri vseh večjih društvenih prireditvah. Vse skupine društva sodelujejo tudi pri centralnih prireditvah SPZ in KKZ. Da so ti nastopi možni, pa je potrebno poštrevno delo vodij in članov zbora in folklora, ki svoje programe pripravljajo na rednih tedenskih vajah.

Več kot šestdeset članov je prišlo na občni zbor pri Plantevu v Goričah, ki so z zadovoljstvom vzeli na znanje delovanje društva. Izvolili so tudi nov društveni odbor. Novi predsednik je postal Mirko Ogris, tajnik je ostal Franc Lipuš, tudi blagajniku Tineju Hriberniku je ponovno bilo izrečeno zaupanje, razumljivo pa je, da je za vodjo zbora bil imenovan Jozej Starc, Slavka Kukovica in Irena Brežjak za folklorni skupini, medtem ko bo knjižnico imela na skrbi Mojca Hribernik, športno dejavnost pa Pavlej Štern. V znak zahvale je občni zbor dosedanjega predsednika Joze Golavčnika imenoval za častnega predsednika društva.

Občnega zbora sta se udeležila tudi predstavnika prosvetnih central SPZ in KKZ predsednik Valentin Polanšek in podpredsednik Janko Zerzer. Oba sta društvu čestitala k doseženim uspehom in obljubila tudi pomoč pri razvijanju njihove bodoče kulturne dejavnosti.

Pri kulturnem sporedu je nastopil moški pevski zbor in folklori, Hanzi Lomšek pa je pokazal film o delu društva.

Šentvidčani gostujejo

Igralska skupina Slovenskega prosvetnega društva „Danica“ v Šentvidu v Podjuni je letos naštudirala spevoigro „Studentje smo“. Kot znano je igro zrežiral Silvo Ovsenk in da je to zelo posrečeno odsko delo, ki med gledalce prinaša razvedrilo. Zato je razumljivo, da so Šentvidčani po uspešni premieri na domačem odru šli in še hodijo v goste k sosednjim društvom — pred kratkim so bili celo na Gorenjskem.

Na velikonočni ponedeljek so Šentvidčani s komadom „Studentje smo“ gostovali na Brnci in v Zelezni Kapli. Čeprav je na Brnci SPZ pred kratkim organizirala veliko centralno prireditev „Pokaži kaj znaš“, je obisk bil povsem zadovoljiv, saj si je spevoigro ogledalo daleč preko sto ljubiteljev odrske umetnosti. Gostujoče igralce je v imenu SPD „Dobrač“ pozdravil predsednik Janko Ojcl, občinstvo pa je igralce nagradilo z navdušenim aplavzom.

Tudi predsednik Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ v Zelezni Kapli Miha Travnik je pred povsem zasedeno dvorano pozdravil gostujoči igralski ansambel iz Šentvida. Med publiko je bil tudi avstrijski konzul v Ljubljani Ciril Štern, katerega je Travnik še posebej pozdravil. Potem pa je predstava stekla in gledalci so z veliko odzivnostjo spremljali dogajanje na odru, pri čemer so posebno ugajale pevske pasaje.

Zalo je prav, da Šentvidčani hodijo v goste po Koroški in s svojo posrečeno spevoigro zabavajo staro in mlado.

Jzlet

V KONCENTRACIJSKO TABORIŠČE MAUTHAUSEN

Zveza koroških partizanov priredi ob obletnici dneva zmage nad fašizmom, 9. maja 1982 enodnevni izlet v nekdanje nacistično koncentracijsko taborišče Mauthausen. Na ogled tega kraja groze vabimo še prav posebno mladino, da se seznanijo, kako so tam trpeli in umirali tudi naši ljudje. Ob tej priložnosti se bomo poklonili spominu tisočih žrtev.

Cena vožnje znaša 200 šilingov.

Prijave sprejemamo do 25. aprila 1982 na naslov: Zveza koroških partizanov, 9020 Celovec, Gasometergasse 10; telefon (0 42 22) 32 5 50. Podrobnosti bomo še pravočasno objavili.

O d b o r

- Ob štiridesetletnici pregnanstva in upora - Ob štiridesetletnici pregnanstva in upora -

MILKA KOLENIK, roj Lombar:

Spomini na leta pregnanstva

Pomlad leta 1942 je le počasi, vendar zmagovito prihajala v deželo. Nismo pa si mogli misliti, da bo pomlad, ki smo si je vsi, posebno mladina, res iz srca želeli, prinesla meni, mojim staršem ter mnogim družinam toliko gorja, žalosti, zaničevanja in nesreče. Kot petnajstletna mladenka še slutiti nisem mogla, kaj bo s pomladjo prišlo nad nas — da bomo morali zapustiti rodno hišo in prisilno oditi v pregnanstvo.

Namesto radosti in pomladnega pričakovanja sta se v moje srce naselila strah in skrb. Slišala sem bila že razne stvari, ki so delovale name vse prej kot pomirovalno: kako Hitlerjanci zapirajo naše ljudi in jih odganjajo v neznano. Prvo tako srečanje sem imela, ko sem še hodila pomladi 1941 v glavno šolo v Pliberk. Na tamkajšnjem dvorišču sem videla polno duhovnikov, ki so jih nacisti pripeljali iz Slovenije in jih od tu odvedli neznano kam. Drugo strašno doživetje pa je bilo leto pozneje na pliberškem glavnem trgu: ko sva s sošolko in prijateljico Greto Buchwald izmenjali nekaj besed, sva pred Breznikovo hišo nenadoma zagledali črn avto, ki mu je že barva dajala pečat nekaj posebnega in groznega.

Videla sem, kako stopajo v tisti črni avto gospa Breznik in otroci ter se jočejo.

Vse to je leglo kot mora name. Strah me je bilo in sem se takoj napolnila domov z grozno slutnjo v srcu, kaj bo z nami, ali bodo prišli tudi po nas. Stopila sem k Lipeju in povedala šivilji Micki, da danes ne morem šivati; preveč me je strah, kar sem videla v Pliberku in bojim se, da bodo prišli tudi po nas. Lipejeva Micka — tja sem se hodila v zimskih mesecih učiti šivanja — mi reče, naj se ne bojim izseljevanja, če bodo že koga izselili, potem njihove in ne naših. Jaz pa se nisem mogla umiriti in zbrati, da bi lahko šivala, zato sem odšla domov.

Tudi drugi dan nisem šla šivat, ker sem bila preveč prestrašena od prejšnjega dne. Ves dopoldan sem hodila pred hišo in gledala proti cesti, kako tamkaj vozijo avtomobili — ali ne bo nekateri z glavne ceste zavil proti naši vasi? Stopila sem v bližnji vrt in tudi med obrezovanjem bezgovega grmičevja strahoma pogledovala na cesto. Tedaj pa nenadoma stojijo pred vrtno ograjo kot pošasti trije SS-ovski vojaki, z nasajenimi bajoneti na puškah. Eden me

vpraša, ali so prišli prav, ali tu stanujejo osebe: Anton Lombar, Eliza Lombar, Emilija Lombar in Rozamila Štefic. Ko SS-ovec navede ta imena, sem bila kot okamenela in nisem mogla doumeti, da se je zla slutnja uresničila, da so prišli po nas, da nas odvedejo. Nisem mogla spraviti besede iz sebe in sem samo kazala, naj gredo naprej. SS-ovci so videli mojo zmedo in eden privleče iz žepa listič, na katerem so bila zapisana že prej navedena imena. Zaukaže, da nas bodo izselili, da imamo samo eno uro časa, da se pripravimo in zberemo najnujnejše stvari. S strahom muko sem izdala besedo: Tukaj smo. Nato vpraša eden izmed njih, kje je oče. Povem mu, da ga ni doma, da dela v gozdu. Vpraša me, ali je daleč ta gozd. Moj oče je takrat delal kot gozdni delavec v vogrških gozdovih. Kamor je bilo od nas pol ure s kolesom. Eden od SS-sovcev ukaže, da moram po očeta in da se morava takoj vrniti.

Z dotlej neznanim strahom sem se podala k Lipejevimi in jih prosila, naj mi posodijo kolo, da se popeljem k očetu in mu povem, da so prišli SS-ovci in da nas bodo pregnali, izselili. Vožnja iz Čirkovč do Vogrč je bila strašna. Pritiskala sem na pedala in gnala kolo, kolikor sem imela moči. Pri Komanu v Vogrčah sem zagnala kolo v stran in se še bolj hitro peš napolnila v Vogrško goro. Med tekom sem poslušala, kje padajo drevesa, kje se čuje ročna žaga. Ko med potjo to ugotovim, zletim proti

kraju, kjer je delal oče s Čirkovim Pavlom, in zavpijem: Ata, ata, ata... Več nisem mogla izdavit iz sebe. Preveč sem bila prestrašena in izmučena, jokala sem na glas. Naslonila sem se na drevo in ihtela, zlezla sem na zemljo kot kup nesreče.

Ko je moj oče videl, kaj se dogaja z mano, je v skrbi priteklo do mene in vprašal: „Kaj se je zgodilo?“ Jaz pa nisem mogla iztisniti niti besede. Oče me vpraša, ali je hiša pogorela. Odkimam, da ne. Ali je mama umrla? Spet odkimam. Ali je krava poginila? Ne. „Kaj pa se je tedaj zgodilo?“ vpraša oče. Medtem pride zraven še Čirkov Pavli in vpraša: „Tonej, kaj pa se je zgodilo?“ Polagoma sem le toliko prišla k sebi, da sem mukoma izdala: „Ata, prišli so po nas! Izselili, pregnali nas bodo!“ Oče reče: „A tako! Ne deri se,“ in me tolaži. Nato reče sodelavcu Pavleju: „Pavle, jaz moram zdaj oditi. Srečno!“ Pavle pa dne: „Bog daj, Toni!“ in se začne jokati. Vsi trije smo jokali. Potem sva šla z očetom solznih oči in z morečo boljo v srcih po vogrških gozdovih — zadnje korake v svobodi proti domu in pregnanstvu.

Preden prideva z očetom do doma, je že skoraj potekla tista ura, ki nam je bila določena za odhod z doma. SS-ovci so tudi mami povedali, da bomo izseljeni. Tekala je sem in tja kot brezglava in skušala spraviti skupaj najnujnejše. Ni vedela, kaj naj vzame s seboj. Med SS-ovci je bil eden — menda Dunajčan —, ki je imel še trohico

Pretvarjanje je hudo nezdravo

Kadar smo srečni, veseli, zadovoljni ali dobro razpoloženi, takrat se smehljamo. Nekateri ljudje pa se smehljajo tudi tedaj, kadar jim ni do smeha. Na obrazu nosijo masko, okolici se kažejo samo s prijetne, vedre plati. Psihologi svarijo pred takšnim pretvarjanjem. Kdor se nenehno prijazno smešlja, je v nevarnosti, da bo zbolel.

Nekateri ljudje kažejo svetu samo nasmejan in srečen obraz, pa čeprav jim gre nemara v resnici na jok. Naj jim zavidamo, ker tako mojstrsko obvladujejo svoja čustva? Sploh ne! Ti ljudje so vredni pomilovanja, so nedavno tega odkrili psihologi. Kdor skriva svoje pravo razpoloženje za nasmejano masko, je globoko v sebi negotov, preplašen, razdvojen. Mučijo ga občutki manjvrednosti. Prepričan je, da se ne sme pokazati s svoje prave plati, zato skuša kar se da ugajati. Skoraj vsak drugi „večni smejalet“ je duševno bolan, oziroma, je v nevarnosti, da bo prav kmalu zbolel.

Zakaj skušajo nekateri ljudje krčevito skriti svoje prave občutke?

Ljudje, ki se imajo ves čas v oblasti, ki se smehljajo in so prijazni, imajo za seboj težavno otroštvo. Vedno so morali biti pridni, prijazni, prilagodljivi. Najbrž so jih starši (ali stari starši) prisilili da so se vedli zgledno. Ali pa so jih odrasli preveč razvajali in so jih s tem izsiljevali, naj bodo nenehno prijazni. Če odrasli ne dopustijo, da bi otrok razvil svoje želje in zahteve, potem se otrok navadi umikanja in popuščenja. Otroku odrasli pogosto grozijo: če boš priden (ubogljiv, priazen, redoljuben), te bomo imeli radi. Če pa boš cmerav, čemeran, neprijazen, nevljuden, te ne bo nihče maral.

Otrok se nauči, da kaže vedno le nasmejan obraz, saj si noče zapravit ljubezni tistih odraslih, od katerih je odvisno njegovo življenje.

Če otrok preveč zatajuje svoje želje in občutke, se ne bo pravilno razvijal. Zaradi tega, ker se ne more vesti sproščeno, bo prej ali slej zbolel. Da je z otrokom nekaj narobe, opazimo, če si grize nohte in če kasneje pogosto zapada v depresije.

Ko otrok odraste, je še vedno prepričan, da bo uspel le tedaj, če bo z vsemi prijazen in vljuden. Odrasel človek se jezi na svojega predpostavljene, na brezobzirnega šoferja, na netočnega obrtnika. Te jeze pa si ne upa očitno pokazati, ampak jo zapira vase. Napadalnost, ki jo občuti do soludi, obrača proti sebi. Zaradi tega sčasoma zbolí.

Kdor se nenehno smešlja je videti neresničen, prisiljen. Težko bo našel prijatelje, saj nihče ne ve, kaj se v resnici skriva za nasmejano masko.

Nikar si torej ne prizadevajmo skriti svoje potrdosti in obupa. Tudi če imamo skrbi in težave, nam jih ni treba skrivati z nasmehom. Lahko smo simpatični tudi če imamo objokane oči in tudi če naš obraz ne žari od veselja.

Predvsem pa psihologi odsvetujejo pretirano obzornost: zakaj ne bi napovedali predpostavljenemu svojemu mnenju. Zgodi se nam lahko kvečjemu to, da nas bo začel spoštovati in upoštevati. Nevljudnemu prodajalcu ali natakarju lahko povemo, da nam njegovo vedenje

Električni stroji v stanovanju

Danes se velika večina mestnih prebivalcev seli v majhna stanovanja. Ta stanovanja so sicer komfortna, toda — na primer — v kuhinji in kopalnici ni veliko prostora, da bi lahko postavili vanju vse tiste električne gospodinjske stroje, ki si jih gospodinja želi, da bi si olajšala vsakdanje delo.

Kaj torej storiti? Res je, izbira električnih gospodinjskih strojev je odvisna od mnogih dejavnikov in seveda tudi od prostorskih razmer v stanovanju. Ni vseeno, kam bomo postavili stroj, zato je treba temeljito razmisliti, kako ga bomo skladno vključili med drugo, nemehanizirano opremo.

Danes gradi vsa Evropa majhna stanovanja. Vzrokov za to je več, od socialnih in ekonomskih pa do tega, da imajo ljudje več zanimanja za javno in kulturno dejavnost, za izobraževanje, za potovanja in končno tudi za zabavo. Marsikdo se danes zadovolji z majhnim stanovanjem, ki ima poleg drugih predvsem to prednost, da ga je lažje vzdrževati kot veliko morda celo z opremo prenatrpano stanovanje. In ker je danes vsa družina navadno zaposlena zunaj doma, poklic gospodinjske pomočnice pa izumira, je majhno, smotno urejeno stanovanje pravzaprav edina rešitev.

Načrtovanje in opremljanje majhnega stanovanja terja preudarno delo in tudi določeno znanje. Vsa večja dela človek zelo umno načrtuje: za delovne procese v tovarnah izdeluje obsežne tehnološke analize, smiselno organizira delovne postopke, jim prilagaja opremo, nekatera dela racionalizira z mehanizacijo in podobno. Načrtovanje pa je potrebno tudi v stanovanju, posebno v tistih prostorih, ki so namenjeni določenim, pogostokrat ponavljajočim se opravilom, na primer v kuhinji. Ko bomo v njej določili opravila in njihovo zaporedje, bomo izbrali ustrezno opremo in mednjo primerno vključili stroje. Govorili bomo o funkcionalni ureditvi stanovanja.

Ko izberemo prostor, kamor bomo postavili gospodinjske stroje ali kjer jih bomo shranjevali, moramo upoštevati naslednje:

— stroje nameščamo v prostorih glede na njihovo funkcijo: hladilnik stoji npr. 10 cm od zidu, da mu zagotovimo ventilacijo;

— stroje nameščamo med nemehanizirano opremo tako, kot zahteva zaporedje opravil, ki jim je namenjena celotna oprema: kuhalnik na primer v kuhinjsko opremo za toplotno obdelavo živil;

ni vseč — pa kaj zato, če se mu zamerimo? Pokažimo svoja čustva, svoje občutke. Seveda ne brez mere, vendar pa toliko, da nam bo odleglo in si bomo olajšali srce.

Kadar naletimo na smehljajočega se človeka, ki mu ne moremo pokukati za krinko, ga poskusimo presenetiti z odkritostjo. Povejmo, kdaj nam je hudo, kdaj se počutimo na koncu svojih moči. Nemara bo tudi on nam zapuhal, da ga v resnici, za skrbno premišljenim smehljajem, dajejo skrbi. Mogoče bo našel pogum, da bo dal duška svojim čustvom in bo premagal negotovost, ki jo skriva v sebi.

— stroje nameščamo v tistih stanovanjskih prostorih, kjer so z vseh strani najbolj dosegljivi: sesalnik npr. v predsobi, ki je osrednji stanovanjski prostor;

— položaj strojev določamo tako, da je izvedba instalacij čim bolj racionalna: bojler naj bo v kopalnici na takem mestu, da so vsi iztoki tople vode kar najbolj blizu. Sem štejejo kuhinjsko mešalno baterijo.

V stanovanju mora biti možnost, da priključimo na električno omrežje vse vrste strojev.

Strojev za shranjevanje živil, za pripravo hrane in za pomivanje posode je v stanovanju največ, nameščeni pa so v kuhinji.

Ko izbiramo prostor za hladilnik, štedilnik in mešalnik, upoštevamo načela za racionalno ureditev kuhinjske opreme. Osnovna značilnost sodobne kuhinje je v tem, da je na čim manjšem prostoru nameščena vsa oprema tako, da je z enim samim gibom roke opravljeno delo, za katero bi v stari kuhinji potrebovali več korakov. Ta neprekinjeni pas sestavljajo štiri skupine opreme, od katerih ima vsaka določeno funkcijo: prva je namenjena za shranjevanje živil, druga za opravljanje

vodo, tretja za suho pripravljanje, četrta pa za toplotno obdelavo živil. Poleg delovnih pultov ter visečih in visokih omar sodijo v posamezne skupine naslednji stroji: hladilnik v opremo za shranjevanje živil, grelnik za vodo in stroj za pomivanje posode v opremo za mokra dela, stroji za mehansko obdelavo živil v opremo za suha dela, štedilnik in manjši stroji, ki opravljajo enake ali podobne funkcije, pa v opremo za toplotno obdelavo živil. Za stroje navedenih štirih skupin opreme velja, da naj bodo postavljeni v prostoru v istem vrstnem redu, ki ga zahteva zaporedje dela: shranjevanju živil slede mokra dela, nato dela v suhem, končno pa toplotno obdelovanje. Glavni delovni pult za suho pripravila leži torej vselej med koriti z vodo in štedilnikom. Obseg opreme za vsako skupino pa je odvisen od velikosti stanovanja in od števila družinskih članov. Isto velja za zmogljivost strojev in njihov zunanji obseg.

Ker so vsi kosi nemehanizirane in mehanyzirane opreme postavljeni drug ob drugega v neprekinjeni vrsti, je skladnost zunanjih oblik in dimenzij bistvenega pomena. Enako visoki in enako globoki morajo biti na primer delovni pulti, štedilnik in hladilnik, da bodo njihove vrhnje plošče v isti ravnini in da nekateri spodnji robovi ne bodo neprijetno štrleli navzven.

Nekaj o česnu

Zapiski o zdravilnosti česna se res vlečejo kot povest o jari kači in steklem polžu, a ker mnogi zeliščarji pa tudi zdravniki pripisujejo česnu zmerom več zdravilnosti, le velja vedeti, kaj je danes znanega o učinkih te zeli.

Torej naštejemo nekaj receptov proti raznim bolezenskim tegobam. Tistim, ki jih tarejo STAROSTNE TEGOBE, zeliščarji priporočajo, naj jedo veliko česna skupaj s črnim kruhom, zraven naj spijejo skodelico toplega mleka.

Za bolnike, ki jih tarejo REVMA, PROTIN ali kake STAROSTNE NADLOGE, bo odlično zdravilo in poživilo tako imenovana juha življenja. Pripravite jo tako: deset do dvanajst na drobno seseklanih česnovih strokov prelivate z litrom vode, dodate vejico timijana, lovorov list in rožmarin. Za VEČ MOCI pa v juho kanite še malce olivnega olja. Juha naj vre dobrih deset minut. Servirate jo tako, da jo prelivate na kocke starega kruha.

Zoper ZLATENICO in VODENICO si domače zdravilo pripravite tako da česnovne stroke kuhate v mleku. Mleko potem popijete, česen pa pojeste.

Zoper ANGINO pomaga česnovno mazilo, ki ga lahko prav tako pripravite doma. Strt česen dobro zmešate z malce loja. Z mazilom si potem večkrat na dan namažete vrat in prsi. Zoper BRONHITIS, KAŠELJ ali ASTMO pomaga, če stolčete ali na drobno zrežete česnovne stroke, jih zmešate z medom in potem pojedete vsako uro žličko tega zdravila. Če se vam zdi, da vam bo priprava tega zdravila vzela preveč časa, si lahko bronhitis, kašelj ali astmo zdravite tudi s česnovno tinkturo, če jo imate že pripravljeno.

NOSEČNICE imajo pogosto veliko težav. Mnoge tožijo, da se jim kar naprej megli pred očmi. Bolje bo, če si bodo čelo in žilo utripalnice vsak dan natirale s česnovno tinkturo.

Tinktura pomaga tudi če, vas PIČI ŽUŽELKA, UGRIZNE PES ali PIČI KAČA. Boleča mesta si večkrat na dan namažite s tinkturo. Če je nimate, pomaga tudi svež sok, ki ga boste skozi gazo iztisnili iz drobno sesekljanega česna.

Zoper KRVNE PODPLUTBE lahko uporabljate obkladke, ki jih pripravite iz drobno sesekljanega česna in medu. Lahko jih zdravite tudi s česnovno tinkturo. Vato namočite v tinkturo in polagajte na podpluta mesta.

Tudi RANE, ki se slabo celijo, ali GNOJNE ČIRE lahko zdravite z obkladki iz česnovne tinkture. Pomagalo bo tudi, če česnov sok zmešate z medom in položite kašo na obolelo mesto.

Zoper PREHLAJEN ŽELODEC ali če vas zelo NAPENJA in imate v trebuhu hude krče, pomaga, če spijete šilce razredčene česnovne tinkture. Ponavadi je treba nakapati v vodo deset do dvajset kapljic tinkture. Če razredčeno tinkturo pogrejte in jo vtirate na obolela mesta, bo bolečina prav tako kmalu popustila.

Zoper HRIPAVOST je zelo dobro zdravilo česnova juha. Da bo učinek še boljši, pri mešajte juhi žličko medu.

Če vas je zaradi prehlada začelo TRGATI V UŠESI, kapnite nekaj česnovnega soka v pogreto oljivo olje in si s tem zdravilom večkrat natrite notranjost ušesa. Bolečina bo hitro popustila.

Če vas daje nespečnost, spijte vsak večer kozarec mlačne vode, v katero ste nakapali 25 kapljic česnovne tinkture. Za pomiritev pri mešajte še žličko medu.

- Ob štiridesetletnici gestanstva in upora - Ob štiridesetletnici gestanstva in upora -

človečnosti v sebi in ko je videl mamino stisko, ji je pomagal spraviti najpotrebnejše stvari skupaj. Svetoval ji je, naj vzame še to in drugo ter jo tolažil, češ, ne jokajte, se boste že spet vrnil.

Ura je bila hitro mimo in lesení zaboji so bili pripravljene za odhod. Ko vstopiva z očetom v kuhinjo, so bili trije moški: Josef Logar, p. d. Lucjak iz Nonče vasi kot ortsbauernführer, drugi je bil Peter Raschl iz Pliberka, ki je bil tajnik občine Pliberk in je prav tako imel važno funkcijo v Hitlerjevi diktaturi, tretji pa je bil pliberški župan Josef Neuhuber. Vsi trije so bili odločilni pri izseljevanju in navzoči kot zastopniki nacističnih oblasti. Oče reče Logarju-Lucjaku: „A zdaj si opravil svoje. Zdaj ti bo dobro pri srcu.“ Logar odvrne hinavsko: „Ich bin nicht schuld, ich bin nicht schuld. Jaz nisem kriv.“ Oče pa reče navzočim SS-ovcem, ko se vsede k mizi: „Ustrelite nas vse tri! Jaz ne grem nikamor!“ Eden od SS-ovcev pravi: Nismo prišli, da bi vas postrelili, ampak da vas preženemo!“ Moj oče je v prvi svetovni vojni izgubil nogo in je bil sedemdesetodstotni invalid. Ugovarjal je, da je dal nogo za Avstrijo, zdaj pa mora še z doma, na kar mu SS-ovec odvrne: „Es gibt kein Österreich mehr!“

Prišel je trenutek, ko smo morali zapustiti dom. Obupani in zbegani smo vstopili v črni avto, ki je čakal na travniku pred hišo in ki sem se ga tako bala. Vsak je ne-

kaj nesel, kar je pač mislil, da mu bo najbolj prav prišlo. Oče je imel nahrbtnik in v njem vrečico moke, ki pa je zaradi raztrganega nahrbtnika vhadala ven in je bil po hrbtu bel kakor mlinar. Mama je djala v torbo nekaj jajc, ki pa so se ji med potjo razbila in se razlila po njenem krilu.

Rozamila je imela srečo, da ji ni bilo treba v gestanstvo. Njen oče Janko Hanin je bil ravno tedaj na dopustu kot nemški vojak in se je z vso odločnostjo zastavil za hčerko. Uspelo mu je prepričati SS-ovce in domače hitlerjance, da so jo pustili doma.

To je bilo 14. aprila 1942. Še danes se spominjam tega dne, kakor da bi bilo vse to danes. Obupani in objokani smo zapuščili svoj dom, se poslavljali s solznimi očmi in vstopali v tisti usodni črni avto. V njem še ni bilo drugih gestancev, ko je zabrel motor in se je začela trnova pot v gestanstvo. Med nami so sedeli tudi SS-ovci. Po kratki vožnji se avto ustavi na Blatu pri Milaču, po domače pri Prenarju. Vstopiti so morali Prenarjev oče, mati, hčerki Micka in Rotija ter sin Janez. Tudi tu je bil prizor grozen. Jokali so, posebno mali Janez, ki je tožil, da ima doma zajce in zdaj ne ve, kdo jih bo krmil. Oče Milač pa mu pravi: „Ti pa tvoji zajci. Jaz sem moral pustiti poln hlev živine in tudi ne vem, kdo jo bo krmil.“

Črni avto je peljal z nami proti Rutam pri Rinkolah in se ustavil ob cesti, do ka-

mor so bili SS-ovci peš prignali Vavtijevo družino. Stala je tam s culami in pogled nanjo je bil obupen: poleg očeta in številnih majhnih otrok, bilo jih je sedem ali osem, je ležala na tleh na nosilih težko bolna mati te velike družine. Vsi so jokali in vzdihovali za domom. Več nas je bilo, večje je bilo siromaštvo in obup. Vavtijevi so morali hitro vstopiti, tudi bolno mater so djali na avto in motor je spet zabrnal.

Peljali so nas iz Rut prav do Žrelca, kjer je bilo glavno zbirališče za gestance iz cele Koroške. Tukaj je bilo že več družin — sotrpinov, ki jih je doletela ista usoda kot nas. V lesenih barakah so nam postlali z otepom slame. Za večerjo so nam ponudili neko čorbo, ki je pa vsled prestane žalosti in negotovosti nihče ni mogel jesti. Tudi spati nismo mogli, saj je bil prestani dan poln strahu.

Črni avti pa so dovažali vedno nove sotrpine. Drugi dan nas je bilo že vse polno in pogled na gestance je bil grozen. Videti je bilo na ljudeh, kakšna mora leži na njih; vsak je taval sem in tja brez volje in brez cilja. Obupen je bil jok starih in mladih, posebno pa majhnih otrok, ki so kričali na ves glas. Oholi SS-ovski stražarji pa so se nam cinično posmehovali, tako da je bila slika še bolj žalostna.

Drugega dne proti večeru so nam ukazali, da se moramo pripraviti, da krene-

mo na pot. Slišati je bilo kletve, jok, molitev, tarnanje in kreganje, vse to pa je strašno vplivalo na človeka. Razvrstili so nas v dolgo kolono, ki je ob prigananju stražarjev krenila proti celovski postaji. Nagnali so nas v vagone in močno zastražili. Bila je že noč, ko se je začel vlak premikati — s tovorum gestanah koroških slovenskih družin, v neznanu tujino. V mislih so nas spremljale slike doma, naših vasi, polj in gozdov; vsak zase se je spraševal, ali se bomo še kdaj vrnil v rodni kraj. Le malo je bilo takih, ki so odločno rekli: Vrnili se bomo, zmagali bomo!

Iz Celovca smo se vozili celo noč in več kot polovico naslednjega dne — vmes so bili le kratki postanki na nekih postajah — ko se je vlak ustavil v mestecu Wassertrüdingen, od koder so del gestancev odvedli v bližnje taborišče Hesselberg. Kakor že med vožnjo, tako se nas je zdaj polastil strah pred negotovo usodo: kam nas vlečejo, kaj nas čaka v mrzli tujini? Na postaji so morali izstopiti Krautovi iz Bistrice, Jerlenovi-Volnatovi iz Libuč in še mnogi drugi. Skupno trpljenje je skovalo prijateljstvo in tako je bilo slovo boleče, ko se je vlak z ostalimi družinami spet pomaknil dalje.

170 milijonov ljudi v Evropi bi v primeru atomske vojne zgubilo življenje

Morebitna atomska vojna na evropski celini bi takoj zahtevala okoli 170 milijonov človeških žrtev, nadaljnjih 150 milijonov ljudi pa bi utrpelo budo zdravstveno škodo. Do teh strašnih ugotovitev so prišli na mednarodnem kongresu „Zdravniki sveta za preprečitev jedrske vojne“, ki je zasedal v znanem angleškem univerzitetnem mestu Cambridge, kjer se je zbralo okoli 200 znanstvenikov iz več kot 30 držav sveta.

Izgledi, ki jih rišejo znanstveniki današnjemu človeštvu za primer, da se ne bo spametovalo in pravovestno uklenilo blazno oboroževalno tekmo, pa so še časno ukinilo blazno oboroževalno tekmo, pa so še strašnejši: tudi preživeli del prebivalstva bi prej ali slej postal žrtev atomske vojne. Kajti tudi tisti, ki bi prvotno preživeli „jedrski holocaust“ — kakor imenujejo morebitno atomsko vojno — bi pozneje umrli od gladi, ker zaradi sproščene radioaktivnosti rastlinstvo ne bi več raslo in živali ne bi več dobile hrane. In tudi v atmosferi bi prišlo do takih sprememb, da bi se dan spremenil v noč.

Pa tudi vse to še ni celota tistega, kar nas čaka, če bi nekega dne res prišlo do atomske vojne. Znanstveniki namreč poudarjajo, da bi bile posledice take vojne še mnogo strašnejše, kakor je to danes sploh možno teoretično predvideti in izračunati. Pravijo, da še sploh ni mogoče predvideti številnih okoliščin in fenomenov, ki bi se pojavili v gospodarskem, socialnem in političnem pogledu, če bi taka vojna na stotine evropskih mest zraunala z zemljo.

Znanstveniki pa opozarjajo tudi še na nekaj drugega: nimamo opravka le z nevarnostjo, da bi eden ali drugi atomsko vojno zavestno sprožil, marveč do take katastrofe lahko pride tudi zaradi kakšne napake v nadzorstvenih napravah, ki so vedno bolj obsežne in zapletene in zato tudi vedno bolj občutljive za morebitne „spodrsllaje“, ki pa v tem primeru lahko pomenijo najhujšo katastrofo, kakršne si danes še nihče niti predstavljati ne more.

Zato pa v svetu in posebej na evropski celini narašča široko mednarodno mirovno gibanje; narašča odpor ljudi in narodov proti nadaljnemu kopičenju uničevalnega orožja, narašča odpor proti nameščanju novih, še hujših orožij, narašča odpor proti oboroževalni tekmi — skratka: miroljubne množice obsojajo politike in državnike, ki svoj položaj zlorabljajo za blazno stopnjevanje vojne nevarnosti, ter zahtevajo od njih, da se morajo končno priboriti do resnih pogajanj o razorožitvi ter najti pota in možnosti za miroljubno reševanje sporov.

Pri tem pa je posebno važno, da v človeštvu vedno bolj prevladuje prepričanje, da krivda za današnjo nevarno situacijo ne pade le na eno stran, marveč so krivi in odgovorni vsi, ki kakorkoli prispevajo k nadaljevanju oboroževalne tekme in k stopnjevanju vojne nevarnosti. To jim je treba nedvoumno povedati v imenu tistih 170 milijonov ljudi, ki ne bi preživeli morebitne atomske vojne v Evropi.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 16. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Zgodovina energije — 10.30 Prišel je tujec — 12.15 Preroki ali šarlatani? — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Wombell — 17.30 Matt in Jenny — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Seržant Cribb — 21.05 Reklama in šport — svetovno prvenstvo v hokeju Sovjetska zveza — švedska — 22.20 Nočni studio — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 17. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 11.05 George Balanchine v New York city ballet — 11.25 Zgodovina fotografije — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 15.50 Sanjal sem o tebi — 17.00 Risanje, slikanje, oblikovanje — 17.30 Pasje zgodbe — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Plavo oko — 21.50 Šport — 22.30 Anita Harris — 23.20 Poročila.

NEDELJA, 18. 4.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Retorična komunikacija — 14.50 David Copperfield — 16.45 Listamo v slikanici — 17.05 Mali vigradni vetrič — 17.15 Nils Holgersson — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Srečanje z živaljo in človekom — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Umivalec apostolov — 21.50 Šport — 22.30 Poročila.

PONEDELJEK, 19. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Kaj je film? 10.30 Ta svet je moj — 12.30 9.0000 km Peruja — 13.00 Uredništvo

17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Točno pogled — 17.30 Slike naše zemlje — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Ljudje in živali — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.00 „Kje sem?“ — 21.05 Kaz & co — 21.50 šport — 22.20 Poročila.

TOREK, 20. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Gmota in prostor — 10.30 Sanjal sem o tebi — 11.40 Color classics — 11.45 Čuda sveta — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Moda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Teleobjektiv — 21.00 Človek — 21.45 Novo od včeraj — 22.30 Poročila.

SREDA, 21. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Francoščina — 10.05 Energija danes — 10.35 Smoky, prijatelj divjine — 12.15 Teleobjektiv — 13.00 Uredništvo — 17.00 Drevo z zlatimi sadovi — 17.30 Vikl — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Policijska inspekcija 1 — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Charade — 22.05 Evropski pokal polfinala — poročila.

ČETRTEK, 22. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Montafan — 10.30 Charade — 12.20 Slikanica — 12.30 Moda — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Dobra pogled — 17.30 Neverjetne pustolovščine Lemija Gulliverja — 17.50 Super miš Oskar — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kri in čast — mladina pod Hitlerjem — 21.15 Kulturna politika industrijskega mesta Müzzuschlag — 22.00 Šport — hokej ZDA — Kanada — 23.30 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 16. 4.: 14.55 Hokej Kanada — ČSSR — 17.30 Retorična komunikacija — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zdravniški svetovalec — 21.10 Politika v petek — 22.20 Obsojenci marij — 0.10 Poročila.

SOBOTA, 17. 4.: 16.00 Koncertna ura — 17.00 Potujoča Avstrija — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega advetnika? — 20.15 Travesties — 22.05 Vestern — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 18. 4.: 11.00 Matineja iz dunajske opere — 12.00 25-letnica oddaje „Za avtomobiliste“ — 13.00 športno popoldne — hokej ČSSR : Sovjetska zveza — 17.00 Velika pustolovščina Himalaja — 17.45 Duh je, ki naredi živo — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Celotno življenje — 22.15 Kriminalka — 23.00 Poročila.

PONEDELJEK, 19. 4.: 18.00 Znanje danes — 18.30 Lou Grant — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Draga družina — 21.00 „Kje sem?“ — 21.05 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Dva človeka na poti — 0.00 Poročila.

TOREK, 20. 4.: 17.30 Energija danes — 18.00 Orientacija — 18.30 Lou Grant — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdečo-belo-rdečem — 21.05 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — nogomet — 22.15 Doživeta zgodba — 22.35 Klub 2 in poročila.

SREDA, 21. 4.: 14.55 Hokej Finska ČSSR — 17.30 Letalska nesreča v puščavi — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Lou Grant — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.00 Nalistan — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Cikel Ferry-ja Radaxa — 23.30 Poročila.

ČETRTEK, 22. 4.: 17.30 Energija jutri — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Lou Grant — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Trič, trač — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Nihilizem in naš čas — 23.20 Poročila.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 16. 4.: 8.50 TV v šoli — 10.00 Poročila — 13.55 Helsinki: SP v hokeju: Kanada — ČSSR — 17.25 Poročila — 17.30 Kaj je novega na podstrešju — 18.00 Radenci 82: Plesni orkester RTV Sarajevo — 18.30 Obzornik — 18.45 Ekonomsko politični sistem — 19.05 Psihofizična rekreacija — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.30 Dnevnik — 20.00 SKAG — 20.55 Ne prezrite — 21.55 Ti dnevi, ta leta — 22.40 Spremljajmo — sodelujmo — 22.50 Poročila.

SOBOTA, 17. 4.: 8.15 Poročila — 8.20 Ciciban, dober dan — 8.35 Pedenjžep — 8.55 IX. kongres ZK Slovenije — 14.55 Nogomet: Sloboda — Vojvodina — 16.55 Poročila — 17.00 PJ v košarki — 18.30 Naš kraj — 18.45 Muppet show — 19.10 Zlata ptica — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.30 Dnevnik — 20.15 Vreme — 20.20 Ozek rob — 21.35 Zrcalo tedna — 21.50 Jazz na ekranu — 22.25 Poročila.

NEDELJA, 18. 4.: 9.20 Poročila — 9.25 Živ, žav — 10.20 Vroč veter — 11.10 TV kažipot — 11.30 Ansambel Franca Miheliča — 12.00 Ljudje in zemlja — 15.20 Pesmi evrovizije 1982 — 15.55 Poročila — 16.00 Osem republik in pokrajini — 17.25 Zakaj in zato — 17.55 športna poročila — 18.10 Sestanek v nebotičniku — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Nepokorjeno mesto — 21.30 športni pregled — 22.00 Poročila.

Z YUGOTOURSOM NA POČITNICE

z letališča Ljubljana



V ceno vključeno: prevoz iz Celovca do letališča in nazaj, polet v obe smeri, storitve v hotelu, taksa in vodič.

Od meseca maja do oktobra letimo ob ponedeljkih in torkih za Dubrovnik in Split s svojimi avioni. Za šolske skupine popusti!

H. Bellevue-Budva	7 dni polpenzion sobe tuš WC bk	od S 2.750.—
H. Excelsior-Dubrovnik	7 dni polpenzion sobe tuš WC	od S 3.271.—
Privatno-Primošten	7 dni noč-zaj julij, avgust	S 2.507.—
H. Pernera-Ciper	14 dni polpenzion sobe tuš WC	od S 8.980.—
H. Perla-Atene-Glifada	14 dni polpenzion sobe tuš WC	od S 6.260.—
H. Colossos-Rodos	14 dni noč-zaj sobe tuš WC	od S 4.459.—
H. Prince-Kreta	14 dni noč-zaj sobe tuš WC	od S 4.893.—
H. Sun Beach-Solun	14 dni noč-zaj sobe tuš WC	od S 5.990.—
Potovanje z ladjo	14 dni [Kanarski otoki, Severna in Zahodna Afrika, Sredozemlje]	od S 10.850.—
Tunezija/hotel El Bousten	7 dni polni penzion soba tuš WC	S 4.650.—

Informacije in knjiženje:

YUGOTOURS - CELOVEC, Pfarrplatz 5/2
Telefon 0 42 22 / 80 5 63, 80 5 64

Popust za otroke od 10—30 %

PONEDELJEK, 19. 4.: 8.45 TV v šoli — 10.00 Poročila — 13.55 Hokej: ZDA — ČSSR, prenos — 17.10 Poročila — 17.15 Mesta — 18.00 Znan, neznana Jugoslavija — 18.30 Obzornik — 18.45 Hit meseca — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Smrt polkovnika Kuzmanoviča — 21.10 Kulturne diagonale — 21.55 V znamenju.

TOREK, 20. 4.: 9.00 TV v šoli — 10.00 Poročila — 17.10 Poročila — 17.15 Slovenske ljudske pravljice — 17.30 Ljudski plesi ČSSR — 18.00 Pisani svet: Fadil — 18.30 Obzornik — 18.45 Obramba in samozaščita — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Aktualno — 20.40 Propagandna oddaja — 20.45 P. Turrini - W. Pevny: Alpska saga — 22.10 V znamenju.

SREDA, 21. 4.: 9.00 TV v šoli — 10.00 Poročila — 13.55 SP v hokeju, Finska — ČSSR — 17.35 Poročila — 17.40 Ciciban, dober dan — 17.50 Družina Smola — 18.15 Okrogli svet — 18.30 Obzornik — 18.45 MPF Celje — Skozi trnje do zvezd — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna — 21.35 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.40 V znamenju.

ČETRTEK, 22. 4.: 8.55 TV v šoli — 10.00 Poročila — 17.15 Poročila — 17.35 Mi smo mali muzikantje — 18.05 Mazaik kratkega filma — 18.30 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Bobu bob — 21.30 Panoptikum Ladislav Fiatky — 22.10 V znamenju.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 16. 4.: 14.10 Koroški obzornik — Drava povej, kje dom je moj? — Veselo naokrog.

SOBOTA, 17. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 18. 4.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 19. 4.: 14.10 Koroški obzornik — Zborovska glasba.

TOREK, 20. 4.: 9.30 Pisani svet — 14.10 Koroški obzornik — Minute Z... — Zanimalo vas bo.

SREDA, 21. 4.: 14.10 Koroški obzornik — Da jih ne pozabimo — Za starejše letnike.

ČETRTEK, 22. 4.: 14.10 Koroški obzornik — Iz literarne zakladnice (Ob 70-letnici smrti pisatelja Mencingerja).

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10
Uredništvo: 9020 Celovec, St. Ruprechtstraße 19/IV, tel. 0 42 22/84 9 24, telex 42086 sindok a
Uprava: 9020 Celovec, Gasometergasse 10, tel. 0 42 22/32 5 50
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje

Novo v knjigarni

Peter Handke, ŽALOST ONKRAJ SANJ — CZ Ljubljana — 118 str. — Roman — šil. 47.—

Josip Vidmar, OBRAZI — DZS Ljubljana 1980 — 450 str. — Obrazi Josipa Vidmarja so skrbno pretehtana zbirka spominskih pričevanj o pomembnih osebnostih slovenske kulturne in politične zgodovine XX. stoletja. Ker avtor živim ljudem v knjigi ne posveča posebnih poglavij, gre v bistvu za galerijo senc, ki so v tem času oblikovale nekatere pa tudi izoblikovale kulturno in družbeno usodo slovenstva. — šil. 216.—

Anton Ožbolt, DEŽELA PETRA KLEPCA — Založba Borec, Ljubljana — 580 str. — Pričevanja iz partizanskega časa šil. 75.—

SLOVENSKA ZVRSTNA BESEDILA — 638 str. — šil. 180.—



**SLOVENSKE ŽELEZARNE
ŽELEZARNA RAVNE**
n. sol. o.
RAVNE NA KOROŠKEM

Izdelujemo:

- LITA
- KOVANA
- VALJANA
- VLEČENA, BRUŠENA IN LUŠČENA JEKLA



**S KVALITETNO IN
SOLIDNO PROIZVODNJO
GARANTIRAMO
DOBRO POSLOVNO SODELOVANJE
IN SE PRIPOROČAMO!**

znak kvalitete

Odprte besede o manjšinskem vprašanju ob državnem obisku Kirchschrägerja v Jugoslaviji

Sporazumevanje med supersilama nazaduje, pogostejši pa so tudi primeri nasilnega reševanja meddržavnih problemov. To je eden glavnih vzrokov, da se sosedni državi Avstrija in Jugoslavija kljub različnim družbenima ureditvama še posebej zavedata pomena čim boljših odnosov med obema državama. To je bil eden poglavitejših vtisov ob trodnevnem uradnem in prijateljskem obisku avstrijskega zveznega predsednika dr. Rudolfa Kirchschrägerja v Jugoslaviji.

Po štirinajstih letih je bil to prvi obisk avstrijskega predsednika. Kirchschräger je v torko začel svoj obisk v Beogradu, v sredo se je mudil v SR Sloveniji, zaključek pa je bil včeraj v Zagrebu. Zveznega predsednika Kirchschrägerja sta pri njegovem obisku poleg žene spremljala še zunanji minister Willibald Pahr in trgovski minister Josef Staribacher ter druge osebnosti.

Predsednik Kirchschräger se je pogovarjal s predsednikom predsedstva SFRJ Sergejem Kraigherjem, predsednikom Zveznega izvršnega sveta Veselinom Djuranovićem, predsednikom predsedstva SR Slovenije Viktorjem Avbljem in s predsednikom predsedstva SR Hrvaške Jakovom Blaževićem. Njegovi ministri spremljevalci pa so se med drugim sestali z zveznim sekretarjem za zunanje zadeve Josipom Vrhovcem, zveznim sekretarjem za zunanjo trgovino Metodom Rotarjem, in številnimi drugimi osebnostmi.

V mednarodnih vprašanjih sta oba predsednika ugotovila visoko stopnjo soglasja. Supersilama ni mogoče dati nasvete, tudi nima smisla jadikovati nad nezadovoljivo mednarodno situacijo, zato vidita potrebo, da obe državi trezno analizirata položaj ter presodita, kaj in kje se da najiti konkretne korake v prid mirnemu in enakopravnemu sodelovanju med državama. Strinjata sta se tudi glede pozitivne vloge neuvrčenih in nevtralnih, ki se je ponovno potrdila ob njihovem aktivnem sodelovanju pri reševanju problemov v zvezi z madridsko konferenco.

Oba predsednika sta pozdravila izboljšanje bilateralnih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo in izrazila željo po stabilizaciji tega stanja.

Glede narodnostnih manjšin v Avstriji sta obe strani ugotovili, da je na tem področju še nekaj odprtih vprašanj. V svoji zdravici v Beogradu je dr. Kirchschräger označil obstoj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji kot obogatitev avstrijske kulture in izrazil svoje prepričanje, da je ohranjanje in pospeševanje manjšin tudi v avstrijskem nacionalnem interesu. Izrazil je tudi svoje prepričanje, da bodo prijateljski odnosi med obema državama olajšali najti zadovoljivo rešitev odprtih vprašanj na tem področju.

Jugoslovanski predsednik Sergej Kraigher je v svoji zdravici poudaril, da so manjšine subjekti, ki naj imajo pravico neposredno zavzeti stališče ter se polegovati za uresničitev svojih bistvenih problemov. To pa ne pomeni, da je s tem izključeno zanimanje maličnega naroda za položaj in razvoj manjšine. Stalen dialog med avstrijsko vlado in manjšino pa predstavlja — kot je naglasil Kraigher v svoji zdravici — najboljšo pot pri reševanju vseh vprašanj narodnih skupin.

Na vprašanje novinarjev, kakšno vlogo ima manjšinska problematika v meddržavnih odnosih, je dejal Kirchschräger, da je ob tem obisku, ki se je odvijal v izredno prijetnem vzdušju, bilo manjšinsko vprašanje le na novo uvrščeno v smislu dejanskega pomena, ki ga ima v okviru sedanjega mednarodnega položaja. Dodal je še, da je

sič, predsednik izvršnega sveta Janez Zemljarič ter predsednik RK SZDL Slovenije Milija Ribičič. Viktor Avbelj je gostom predstavil republiko Slovenijo in zelo obširno tudi politiko do narodnih manjšin. Slovenija vodi takšno politiko do manjšin, kot jo zahteva od drugih držav za svoje manjšine, je rekel Avbelj. Da se mora učiti večinski narod jezika manjšine, pa je odločno stališče odgovornih v Sloveniji. Predsednik Avbelj je izrazil prepričanje, da bo mogoče v tem ugodnem položaju najti tudi posluh za še odprta vprašanja slovenske manjšine na Koroškem (in tudi vprašanja arhivov), vsekakor pa se mu zdi koristno govoriti odkrito, saj je samo tako možno ugotoviti podlago za dolgoročno dobro sodelovanje.

Predsednik Kirchschräger je poudaril, da je dober odnos med državama treba še izboljšati, kar pa ne pomeni, da ne bi videli problemov. Glede manjšin je še enkrat izjavil, da ni potrebna samo enakopravnost, potrebna je tudi dodatna zaščita.

V okviru obiska je prišlo tudi do konkretnih gospodarskih dogovorov. Za jugoslovanske izvoze v Avstrijo bodo uvedli nekaj carinskih olajšav, izvedla se bo izmenjava precejšnje količine avstrijskega žita in jugoslovanskega premoga. Glede karavanškega predo-



manjšinsko vprašanje na Koroškem še odprto, na noben način pa se ga ne sme zanemarjati.

V sredo je bil na sporedu tudi obisk v SR Sloveniji, kjer se je avstrijski predsednik s svojim spremljevalcem srečal s predsednikom predsedstva SRS Viktorjem Avbljem. Razgovora so se udeležili tudi članica predsedstva Vida Tom-

ra so ugotovili, da še ni mogoče govoriti o financiranju zadnje etape, kar spet enkrat zavlačuje začetek gradnje.

Ne nazadnje pa je treba še izreči priznanje novemu avstrijskemu kulturemu in informacijskemu atašeju v Beogradu dr. Zdravku Inzku, ki je pri tem obisku v zadovoljstvo vseh opravil svoje delo.

uporu koroških Slovencev, ki jo je pripravil Slovenski znanstveni inštitut ter bo na ogled že od 11. ure dalje v prostoru pred veliko dvorano glasbe. Ne nazadnje pa je treba omeniti, da bo na prireditvi na voljo tudi dvojezična dokumentarna publikacija z naslovom „Pregnanstvo in upor — Vertreibung und Widerstand“. Brošura, ki so jo uredili Domej Teodor, Malle Avgustin, Malle Janko, Sturm Marjan in Wieser Peter, na 64 straneh v besedi in sliki dokumentira dolgo zgodovino raznarodovanja koroških Slovencev, njihovo preganjanje v dobi nacizma in njihov upor in boj proti nasilju.

Tako bo nedeljska prireditev brez dvoma v vsakem pogledu zanimiva in privlačna — predvsem pa hočemo z udeležbo na spominski slovesnosti izpričati zvestobo vsebini in pomenu dogodkov, ki so pred štiridesetimi leti usodno posegli v življenje naroda.

Dokumenti o izseljevanju RAZSTAVLJENI V „AVLI SLOVENICI“



Svoj prispevek k 40-letnici preganjanja koroških Slovencev je dala tudi „Avla slovenski v Celovcu, kjer je trenutno urejena spominska razstava o izseljevanju. Gre v glavnem za dokumentarno gradivo, ki so ga že pred leti zbrali in razstavili dijaki na slovenski gimnaziji pod vodstvom mag. dr. Dane Zwitter-Tehovnik; za sodanji prikaz je bila razstava še dopolnjena, tako da res prepričljivo dokumentira največji zločin, storjen nad koroškimi Slovenci.

O pripravah in izvedbi izselitve je pri otvoritvi razstave obširno spregovoril dr. Mirt Zwitter; kot tedanji referent za popravilo škode pa je posebno izbrpno in z lastnimi izkušnjami podkrepljeno orisal „sprejem“, ki so ga bili slovenski pregnanci deležni ob vrnitvi v domovino, kjer tudi nove oblasti niso pokazale razumevanja za težnje in potrebe žrtve raznarodovalne politike, ki je svoj višek dosegla v nacistični dobi.

Razstava je bila odprta na dan 40-letnice izselitve 14. aprila ter bo odprta še danes od 13.30 do 17. ure in v nedeljo od 12. do 14. ure. Kot nazoren pouk o polpretekli dobi je namenjena predvsem mladini, ki je veliko zanimanje pokazala že ob otvoritvi, katero so se poleg drugih udeležili tudi jugoslovanski konzul Alfonso Naberžnik s soprogo ter predstavniki Zveze slovenskih izseljencev in bivši pregnanci.

Šentilj ob Dravi

Na velikonočni ponedeljek smo v Šentilju imeli v gosteh igralno skupino Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ iz Zelezne Kaple. Med nas so prišli z dramo „Mladost pred sodiščem“, ki jo je zrežiral Poldej Zunder. Predstava je bila v farni dvorani, katero so številni gledalci zasedli do zadnjega kotička. Gostujoči ansambel je v imenu prireditelja, Katoškega prosvete v Šentilju, pozdravil Jože Mečina.

V Slovenskem vestniku je ob premieri drame „Mladost pred sodiščem“ bilo napisanega mnogo pohvalnega. Zato se zdaj ne bomo spuščali v opi-

sovanje vsebine, vendar naj poudarimo, da smo s predstavo bili izredno zadovoljni in povsem soglasno s tem, kar je o le-tej bilo že napisanega, namreč, da je to kvalitetna igra, ki obravnava probleme med mlado in starejšo generacijo oz. njenih zgrešenih vzgojnih metodah. Izredno smo bili presenečeni nad odličnim podajanjem posameznih vlog, saj med posameznimi igralci ni bilo kvalitativnih razlik, zato smo tem bolj veseli, da so Kapelški igralci prišli tudi k nam v Šentilj. Zato tudi drugim društvom toplo priporočamo, da Kapelčane povabijo v goste, saj bodo deležni enkratnega kulturnega užitka.

SAK - KAC 0:0



SAK in KAC sta se razšla neodločeno 0:0 in to čeprav so bili naši igralci v stalni premoči. Bilo je celo vrsto šans, ki jih niso znali realizirati. Med našimi je bil najboljši Luschnig pri nasprotnikih pa vratar Köck.

RAZGLAS

Pogrešana Friederike Rozmann, poročena Haller, rojena 30. oktobra 1931 v Dolinčičah pri Pliberku (Avstrija), hči Valentina Rozmanna (1894–1971) in Elizabete, rojena Hutter (1892–1970). Pogrešana je rodila 11. novembra 1950 nezakonsko hčer Elisabeth. Friederike Rozmann se je izselila leta 1952 v Švico, 22. maja 1954 se je poročila v Hirzelu, kanton Zürich, z Albinom Hallerjem, kateri še danes živi v tem mestu. V tem zakonu sta rojeni hčerki: Marianne Sidler, rojena Haller, rojena 1956, in Margit Haller, rojena 1959.

Dne 5. junija 1971 je pogrešana zapustila zakonsko stanovanje v Hirzelu (Švica) in od tega časa ni več glasu za njo. Vsakdo, ki mu je znana usoda pogrešane žene, je obvezan to prijaviti sodišču v Horgen (Bezirksgerichtskanzlei Horgen, ZH, Schweiz), in to tekom osemnajstih mesecev od dneva razglasila. Po preteku tega roka bo pogrešana uradno razglašena za pogrešano.

Okrajno sodišče Horgen

Dom v Tinjah vabi

- V petek 16. aprila 1982 ob 19. uri Informacijski večer o zdravilnih rastlinah, nem. Predavatelj: žpk. Hermann Josef Weidinger
- Od sobote 17. ob 9. uri do nedelje 18. aprila ob 17. uri Slikanje na steklo, nem. Voditelj: akad. slikar Franz Weiß, Voltsberg
- V ponedeljek 19. aprila ob 19.30 uri, v sredo 21. aprila ob 19.30 uri, v petek 23. aprila ob 19.30 uri. Tridnevni tečaj o oskrbi bolnikov, starih ljudi in umirajočih, nem. Prireditelj: Kärntner Caritas / Koroš-

Glasbena šola na Koroškem vabi na

JAVNI NASTOP

ki bo v sredo 28. aprila 1982 ob 19.30 uri v Modri dvorani Doma glasbe v Celovcu. Nastopajo učenci glasbenih šol na Koroškem.

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobri vasi vabi na dvojezično kulturno prireditev

DEŽELA OB DRAVI

v soboto 24. aprila 1982 ob 20. uri v avli glavne šole v Dobri vasi.

Nastopajo: Grenzlandchor Arnoldstein, vodi Grete Komposch, mešani zbor SPD „Danica“ pod vodstvom Hanzija Kežarja in mešani zbor SPD „Srce“ pod vodstvom Albina Krajncu.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na

70-LETNICO SVOJEGA OBSTOJA

v soboto 24. aprila 1982 ob 20.00 uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Sodelujejo tudi sosednja društva.

Odbor

Menjava denarja

Stanje v četrtek 8. aprila 1982

Za 100 dinarjev dobite	29.00 šil.
Za 100 dinarjev plačate	34.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.26 šil.
Za 100 lir plačate	1.35 šil.
Za 100 mark dobite	693.00 šil.
Za 100 mark plačate	709.30 šil.